

Uutisgrafiikan digitalisaatio

Eveliina Salomaa
DESIGN MAKING
YAMK

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU
OPINNÄYTETYÖ Tiivistelmä

Koulutusala: Kulttuuriala
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma: Design Making YAMK
Työn tekijä: Eveliina Salomaa

Työn nimi: Uutisgrafiikan digitalisaatio
Päiväys: 9.5.2018

Sivumäärä/Liitteet: 37/4
Ohjaaja: Ilkka Kettunen

Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani: Sanomalehti Karjalainen

Tutkimuksessa tarkastellaan uutisgrafiikan digitalisaatiota graafikon näkökulmasta. Lähestymistapana on tapaustutkimus, jonka avulla pyritään ymmärtämään mitä uutisgrafiikan digitalisaatio on ja mitä sen tekeminen graafikolta vaatii? Miten uutisgrafiikka muotoillaan verkkoon? Mihin uutisgrafiikka sijoittuu informaatiomuotoilun ja datajournalismin kentässä?

Kehittämistehtävänä on etsiä uusia tapoja toteuttaa Sanomalehti Karjalaisen digilehden visuaalisia sisältöjä. Lisäksi tarkoituksena on selvittää minkälaisia työkaluja verkkografiikan ja visualisointien tekemiseen kannattaa valita ja kuinka työprosessi etenee.

Tutkimus on laadullinen. Opinnäytteen päätutkimusaineisto on kansallispukuja käsittelevä juttukokonaisuus. Siihen kuuluu asiantuntijahaastattelu ja kolmen pohjoiskarjalaisen kansallispukuja harrastavan henkilön haastattelut, valokuvaukset, pukujen esittelygrafiikat ja videokuvaukset. Työprosessia avataan blogikirjoituksissa, joissa on myös ammatillinen pohdinta. Opinnäytteessä julkaistaan suurin osa blogikirjoituksista.

Uutisgrafiikka voidaan luokitella verkkolehdestä osaksi datajournalismia, joka metodina hyödyntää tekniikkaa ja verkkoa datan analysointiin, julkaisemiseen ja visualisointiin. Informaatiomuotoilun osana uutisgrafiikan avulla selitetään asioita tai visualisoimalla paljastetaan aineistosta uusia piirteitä. Uutisgrafiikkaa valmistava graafikko on journalisti.

Tutkimuksen lopputuloksena esitetään Sanomalehti Karjalaiselle verkkografiikan kehittämissuhteita, joita ovat visuaalisen verkko-ohjeistuksen ja datavisualisointien työkalupakin luominen toimituksen käyttöön, verkkotuottajan työryhmään mukaan ottaminen ja realistinen aikataulutus työprosessiin. Parhaimman lopputuloksen saavuttamiseksi graafikoilla tulee olla oikeanlaiset työvälineet ja ohjelmat sekä riittävä koulutus niiden käyttämiseksi.

AVAINSANAT

Informaatiomuotoilu, infografiikka, uutisgrafiikka, datajournalismi, visualisointi, verkkolehti, journalismi, visualisaatio, graafinen suunnittelu

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
THESIS Abstract

Field of Study: Culture
Degree Programme: Design Making
Author: Eveliina Salomaa

Title of Thesis: Digitalization of News Graphic
Date 15.5.2018

Pages/Appendices: 37/4
Supervisor: Ilkka Kettunen
Client Organisation /Partner: Newspaper Karjalainen

The study examines the digitalisation of news graphics from graphic designer point of view. The approach is a case study that seeks to understand what digitalisation of news graphics is and what it requires from a graphic designer? How is news graphics formatted on a net? What news graphics is in the field of information design and data journalism?

The development task is to look for new ways to implement the visual content of the digital newspaper Karjalainen. In addition, the aim is to find out what kind of tools to make online graphics and visualizations, and how the work process proceeds.

The research is qualitative. The main study material of the thesis is a story collection of traditional costumes. It includes an interview with expert and interviews with three North Karelian people, photographs, costume infographics and video footage. The work process is opened in the blog that also have professional reflection. In the thesis will be published most of the blog posts.

News graphics can be classified in the online journal into data journalism, which utilizes technology and network for data analysis, publishing and visualization. As part of information formulation, news graphics are used to explain things or visualize new features in the material. The graphic designer is a journalist.

As a result of the research, proposals for the development of online graphics will be presented to the newspaper Karjalainen. It is proposed to create a visual-guidance and data visualization toolkit, to include the network producer in the workgroup and realistic scheduling from the beginning of digital workprocess. To achieve the best result, graphic designers must have the right tools and programs and adequate training to use them.

KEYWORDS

Information design, infographics, news graphics, data journalism, web journal, journalism, visualization, graphic design.

Sisältö

1. Johdanto	7	5. Uutisgrafiikka journalistilta?	23
1.1. Käsitteet, tapaustutkimus ja kehitystehtävä	8	5.1. Onnistumisista oppia	24
1.2. Aineisto ja teoreettinen viitekehys	9	5.2. Yksi graafi, kiitos!	25
1.3. Toimeksiantaja ja toiminta-asetelma	9	5.3. Grafiikkajournalistiksi?	25
2. Informaatiomuotoilu	10	6. Visuaalisen jutun vinkit	26
2.1. Informaatiomuotoilun kieli	11	6.1. Jutun visualisointi vai visuaalinen juttu?	27
2.2. Hannu Kyyriäinen: Muovin matka grafiikaksi	12	6.2. Näkökulman rajaus ja projektinhallinta	27
3. Uutisgrafiikan digitalisaatio	13	6.3. Yksi- vai monikanavainen julkaisu?	28
3.1. Tilastokuvioiden synty ja alan pioneerit Suomessa	14	6.4. Visuaalisten elementtien muotoilua	28
3.3. Osaksi toimitustyötä	15	6.5. Juttujen julkaisu ja seuranta	28
3.4. Datatyökalut ja haasteet	15	7. Pohdintaa digitalisaatiosta	29
4. Tapaustutkimus: "Kansallispuvut"	16	7.1. Datajournalismin läpimurto	30
4.1. Juttusuunnitelma	17	7.2. Graafisen suunnittelijan rooli informaatiomuotoilijana	31
4.2. Visualisointi-ideoita ja suunnittelua	18	7.3. Muotoilun ja datajournalismin prosessi	32
4.3. Interaktiivisesta kartasta printtikartaksi	19	8. Lopuksi	34
4.4. Pohjois-Karjalan kansallispuvusta vesiperä	19	8.1. Visuaalinen verkko-ohjeistus	35
4.5. Muita visualisointiajatuksia	20	8.2. Digigraafikko plus koodari?	36
4.6. Vakavien asioiden äärellä	20	8.3. Työprosessi kuntoon	36
4.7. Mitä ja miten tuli tehtyä?	21	8.4. Tiedonjako ja koulutus	36
4.8. Oppimisen prosessi	22	8.5. Datavisualisointeihin työkalupakki	36
		9. Lähdeluettelo ja aineisto	37

Blogissa

Karjalaisen digitilaukset 42 prosentin kasvussa: Laadukas sisältö kiinnostaa lukijoita

Media-alalta kuluu pitkästi aikaa myös positiivisia uutisia. Alan murros, jossa mediatilat hakevat uutta liiketoimintaa paperilehden ja digitaalisen välillä, näyttää löytäneen uuden ladan. Digitilaukset ovat kääntyneet niin huomattavaan kasvuun, että kokonaistalouden lasku on selvästi loiventunut. Näin on käynyt myös sanomalehti Karjalaiselle.

Karjalaisista kuluttaa diginä jo yli 12 000 lukijaa, joista suurin osa on myös sanomalehden lukijoita.

Eveliina Salomaa
Feb 18 · 2 min

Johdanto

Median murroksella tarkoitetaan maailmanlaajuisia digitaalista murrosta, joka muuttaa median käyttötapoja, teknologiaa ja jakelua. Lehtien levikin laskusuuntaus on jatkunut jo niin kauan, että sen pysähtymistä on pidetty pienenä ihmeenä....

10 views Write a comment

Eveliina Salomaa
Oct 11, 2017 · 3 min

Uutisgraafikan digitalisaatio = datajournalismi

Datajournalismi on nähty yhtenä hyvän ja laadukkaan journalismin pelastajista ja tarinankerronnan uudistajista. Kaikkiin toimituksiin ...

27 views Write a comment

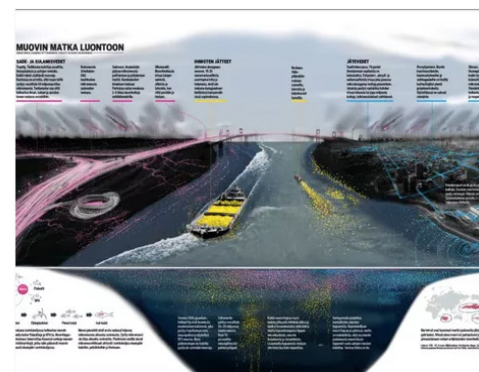

Eveliina Salomaa
Sep 20, 2017 · 1 min

Kuinka teen opinnäytteen blogina?

Ei aavistustakaan, mutta se selvinnee postaus kerrallaan. Tämä blogi on Design Making (YAMK) tutkintoni opinnäytetyö, jota teen Savonia...

72 views 1 comment

Eveliina Salomaa
Nov 6, 2017 · 3 min

“Paras grafiikka on vielä tekemättä”

Graafikko Hannu Kyyriäinen haluaa levittää infograafikan ilosanomaa vaikka yksi keskustelu kerrallaan. Minulla oli ilo keskustella hänen kanssa...

42 views Write a comment

Eveliina Salomaa
Sep 26, 2017 · 3 min

Informaatiomuotoilun muotoilu

Mitä informaatiomuotoilu oikein on? Tieto näkyväksi -teos on alan ensimmäinen kotimainen tietopaketti, joka on opinnäytteeni lähde. Se antaa...

38 views Write a comment

Eveliina Salomaa
Oct 5, 2017 · 2 min

Uutisgrafiikka palvelutiskiltä vai grafiikkatoimittajalta

Ammattitaitoinen graafikko yhdistää sekä sisällöllisen selkeyden että visuaalisen näyttävyuden. Sanomalehti Karjalaisen visuaaliseen toimitukseen...

52 views 1 comment

Uutuus: paikalliset kansallispuvut

Juttusarja - haastattelu + verkkografiikka

Ylä-Suomi
 Ylä-Suomen kansallispuvut ovat tyypillisesti valkoisia ja mustia, ja niissä on usein punaisia ja sinisiä yksityiskohtia. Ne ovat usein pitkiä ja suoria, ja niissä on usein pitkiä hiuksia ja korvia.

Etelä-Suomi
 Etelä-Suomen kansallispuvut ovat tyypillisesti valkoisia ja mustia, ja niissä on usein punaisia ja sinisiä yksityiskohtia. Ne ovat usein pitkiä ja suoria, ja niissä on usein pitkiä hiuksia ja korvia.

Keskisuomi
 Keskisuomen kansallispuvut ovat tyypillisesti valkoisia ja mustia, ja niissä on usein punaisia ja sinisiä yksityiskohtia. Ne ovat usein pitkiä ja suoria, ja niissä on usein pitkiä hiuksia ja korvia.

Alueet: Uusimaa, Varsinais-Suomi, Keski-Suomi, Etelä-Suomi, Pohjois-Suomi, Lapland.

Eveliina Salomaa
 Oct 13, 2017 · 3 min

Kansallispuvut visuaaliseksi ja monikanavaiseksi jutuksi

Sain vapaat kädet toteuttaa aiheesta "suomalaiset kansallispuvut" monikanavaisen jutun Karjalaisen printtiin ja verkkoon. Aiheesta ei ollut tilastotietoa...

53 views 1 comment

Eveliina Salomaa
 Feb 18 · 2 min

Tapaustutkimus: "Kansallispuvut"

Kansallispuvuaiheinen lauantaimatinea julkaistiin kansallispuvupäivänä 5.8.2017. Laajaan matineapakettiin kuului Sanomalehti Karjalaisen B...

3 views Write a comment

KOKONAISKUVIA työprosessi

TIEDON LISÄÄMINEN tiedonkeruu

OHJAAVUUS ymmärrys

SOVELLUS juttupaketti

Kriittinen arviointi, joka nostaa esiin kehittäm...

Eveliina Salomaa
 Feb 19 · 1 min

Oppimisprosessi

Visualisointi oppinnytteeni kokemuksellisesta oppimisprosessista.

2 views Write a comment

Tietojenkäsittely | Perinteinen muotoilun kehitysprosessi

Datajournalistinen prosessi

Kasvava arvo yleisölle

SUODATUS | VISUALISOINTI | JUTTU

Lähde: Perspective on participation in Design/Elizabeth Sanders

Eveliina Salomaa
 Oct 25, 2017 · 2 min

Viisi huomioitavaa asiaa visuaalisessa jutussa

Graafinen suunnittelu on visuaalista viestintää, jota lehtityössä kutsutaan visuaaliseksi journalismiksi. Monesti paras lopputulos syntyy, kun graafikko...

61 views Write a comment

Eveliina Salomaa
 Feb 22 · 2 min

Pohdintaa digitalisaatiosta

Mitä uutisgrafikan digitalisaatio on? Digitalisaatio on sanahirviö, joka toistuu lukemattomissa yhteyksissä. Sinänsä sanana se ei ole uusi. Suomessa digitalisaatiosta on käytännössä voitu puhua siitä alkaen, kun ensimmäiset tietokoneet tulivat koteih...

2 views Write a comment

12% työssä olevista ulkomaaalaistaustaisista työskentelee siivoojina.

Eveliina Salomaa
 Feb 22 · 2 min

Viisi kehittämisehdotusta

Kehtämistehtävänäni on löytää uusia tapoja toteuttaa digilehden graafisia sisältöjä. Tutkimuksen lopputuloksena esitin viisi kehittämisehdotusta Karjalaisen verkkografiikan valmistamiseksi. Sanomalehti Karjalaisessa perustettiin 2000-luvun...

76 views Write a comment

Informaatiomuotoilu on selkeän ajattelun
tekemistä näkyväksi.
– Edward R. Tufte

Johdanto

Karjalaisen digitilaukset 42 prosentin kasvussa:
Laadukas sisältö kiinnostaa lukijoita

Media-alalta kuuluu pitkälti aika myös positiivisia uutisia. Alan murros, jossa mediatilat hakevat uutta liiketoimintaa paperilehden ja digitaalisillan välillä, näyttää löytäneen uuden laadun. Digitilaukset ovat kääntyneet niin huomattavaan kaavun, että kokonaislevikin laaku on selvästi loventunut. Näin on käynyt myös sanomalehti *Karjalaiselle*.

Karjalaisista kuluttaa diginä jo yli 12 000 lukijaa, joista suurin osa on myös osnerilehden lukijoita.

Eveliina Salomaa
Feb 18 · 2 min

Johdanto

Median murroksella tarkoitetaan maailmanlaajuisia digitaalista murrosta, joka muuttaa median käyttötapoja, teknologiaa ja jakelua. Lehtien levikin laskusuuntaus on jatkunut jo niin kauan, että sen pysähtymistä on pidetty pienenä ihmeenä....

10 views Write a comment

Median murros tarkoittaa maailmanlaajuisia digitaalista murrosta, joka muuttaa median käyttötapoja, teknologiaa ja jakelua. Lehtien levikin laskusuuntaus on jatkunut jo niin kauan, että sen pysähtymistä on pidetty pienenä ihmeenä. Alkuvuodesta 2018 ihme kuitenkin tapahtui, kun Sanomalehti Karjalaisen, Aamulehden ja Helsingin Sanomien levikkien laskut pysähtyivät digitilausten nousun myötä (Kainulainen J. Karjalaisen digitilaukset 42 prosentin kasvussa. [Karjalainen.fi](https://www.karjalainen.fi) 15.2.2018).

Uudet lukutottumukset haastavat myös maakuntien mediat, jotka seuraavat perässä valtakunnan ja maailman trendejä. Sanomalehti Karjalaisessakin kehitetään jatkuvasti digitaalista julkaisua ja sen sisältöjä. Lehden tekemisen kulttuuria on muutettu niin, että sisältöjä mietitään verkkovetoisesti. Menossa on sisällöllisen tekemisen muutos, joka on hyvää aikaa uutisgraafikan uudelle tekemiselle ja kokeilulle verkossa.

Sanomalehti Karjalaisen omien laskelmien mukaan suurin osa lukijoista eli 46 prosenttia lukee digilehtensä mobiilisti, 40 prosenttia tietokoneelta ja 14 prosenttia tabletilla. Kasvua verkkolehden kävijämääriin on syntynyt verkkotoimitukseen lisättyjen henkilöresurssien ja sisällön kehittämisen myötä. Samalla laajempi digilehden sisältö on pantu maksulliseksi.

1.1. Käsitteet, tapaustutkimus ja kehitystehtävä

Opinnäytteessäni käytän sanaa **uutisgraafikka**, jolla haluan alleviivata sanoma- ja verkkolehdestä julkaistavaa infograafikkaa. Uutisgraafikkaa valmistava graafikko on myös journalisti, jota sitoo journalismin säännöt osana toimitusta. Uutisgraafikan, kuvituksen ja taittotyön tekeminen on visuaalista editointia.

Tutkimukseni lähestymistapana käytän **tapaustutkimusta** (case study), jonka avulla pyrin ymmärtämään kehittämiskohdettani: mitä uutisgrafiikan digitalisaatio on ja mitä sen tekeminen graafikolta vaatii. *Miten uutisgrafiikka muotoillaan verkkoon? Mihin uutisgrafiikka sijoittuu informaatiomuotoilun ja datajournalismin kentässä?*

Kehittämistehtävänäni on löytää uusia tapoja toteuttaa digilehden sisältöjä. Lisäksi tarkoitukseni on selvittää minkälaisia työkaluja verkkografiikan ja visualisointien tekemiseen kannattaa valita, ja kuinka prosessi etenee. Tutkimuksen lopputuloksena esitän kehittämisehdotuksia Karjalaisen visuaalisen toimituksen verkkografiikan valmistamiseen.

1.2. Aineisto ja teoreettinen viitekehys

Opinnäytteeni tutkimusaineisto jakautuu Karjalaisen printti- ja digilehden toteutettuun juttupakettiin ja blogikirjoituksiin, jotka koostuvat teoreettisesta pohdinnasta, työprosessin läpikäymisestä sekä Suomen Kuvalehden kansainvälisesti palkitun graafikko **Hannu Kyyriäisen** haastattelusta, jota käytän työskentelyn vertaisarviona ja esimerkkinä. Opinnäytteeni kirjallisessa osassa julkaisen suurimman osan kahdestatoista blogikirjoituksestani, jotka kokonaisuudessaan ovat saatavissa osoitteessa: <https://eveliinasalooma.wixsite.com/uutisgrafiikka/blogi/>.

Juttupakettiin kuuluu kansallispukukonsultin **Taina Kankaan** asiantuntija-haastattelu ja kolmen pohjoiskarjalaisen kansallispukuja harrastavan henkilön haastattelut, valokuvaukset ja videokuvaukset. Juttupakettiin kuului neljän kansallispuvun esittelygrafiikat, kartta ja videot. (Salomaa E. 2017. Kansallispuvut tuovat kantajansa juuret esiin. Karjalainen.fi 5.8.2018.)

Teoreettisena viitekehysenä on Tieto näkyväksi -teos (2016), joka alan ensimmäinen kotimaisena tietopakettina antaa laajan katsauksen informaatiomuotoiluun myös journalismin alalta. Sen kirjoittajat ovat Informaatiomuotoilu.fi -blogin pitäjät **Juuso Koponen**, **Jonatan Hildén** ja **Tapio Vapaasalo**.

Toisena merkittävä lähde pidän Datajournalismin työkäytännöt -kirjaa (2016), jonka ovat kirjoittaneet **Turo Uskali** ja **Heikki Kuutti**. Teoksessa käsitellään datajournalismin historiaa, innovaatioita, etiikkaa ja tulevaisuutta.

1.3. Toimeksiantaja ja toiminta-asetelma

Sanomalehti Karjalainen on maakuntalehti, joka ilmestyy Pohjois-Karjalan alueella. Sen kokonaislevikki on 33 610, joista painetun ja digilehden tilaajia on 32 377 ja pelkän digilehden tilaajia 1 233 (LT-levikki 2017).

Karjalaisen digilehdessä on ollut maksullinen tilaajasisältö syksystä 2016 alkaen. Kuukausittainen kävijäluku on 365 000. Sivulatausten määrä on kasvanut 6 % vuodesta 2016. Digilehteä luetaan seuraavasti: mobiili 46 %, desktop 40 % ja tabletti 14 %.

Karjalainen kuuluu Väli-Suomen mediaan yhdessä Savon Sanomien, Keskiuomalaisen ja Etelä-Suomen Sanomien kanssa. Lehdillä on yhtenäiset ulkoasut sekä juttu-, kuva-, grafiikka- ja sivuvaihtoa. Lehtiyhteistyötä tehdään myös mediayhtiö Kaakon Viestinnän kanssa. Kaakon Viestintään kuuluvat Länsi-Savo, Itä-Savo, Etelä-Saimaa, Kymen Sanomat ja Kouvolan Sanomat sekä Uutisvuoksi.

2

Informaatiomuotoilu

Informaatiomuotoilulla on useita määritelmiä. Tieto näkyväksi -teoksen (2016) kirjoittajat ja Informaatiomuotoilu.fi -blogin pitäjät **Juuso Koponen, Jonatan Hildén ja Tapio Vapaasalo** määrittelevät sen seuraavasti:

**Informaatiomuotoilun kaksi keskeisintä periaatetta:
vertailu ja sisällöllinen pelkistäminen.**

Tekijäkolmikon oman määritelmän mukaan käsitteellä viitataan ennen kaikkea tiedon visuaalisen esitysasun muotoiluun. Sen työvaiheisiin kuuluvat tiedon valitseminen, järjestäminen ja esittäminen kohderyhmien tarpeet, ominaisuudet ja käyttöyhteydet huomioiden. Kuvalliset esitystavat he jakavat kahteen pääkategoriaan:

1. Infografiikka eli selittävä, viestintää tukeva grafiikka.
2. Visualisointi eli eksploraatiivinen, uusia piirteistä aineistosta paljastava grafiikka.

2.1. Informaatiomuotoilun kieli

Informaatiomuotoilu on eriytynyt Kopenen, Hildénin ja Vapaasalon mielestä graafisesta suunnittelusta omaksi osaamisalueekseen. Väitettä he perustelevat muun muassa Apteekkari-lehden kyselyllä, jonka mukaan 30 prosenttia suomalaisten apteekkien potilasturvallisuudesta on vaarantunut liian samankaltaisten lääkepakkausten vuoksi.

Graafinen suunnittelija keskittyy heidän mukaansa ensisijaisesti valmistajan brändi-ilmeen johdonmukaiseen soveltamiseen, kun taas informaatiomuotoilijan näkökulmasta brändi ja estetiikka ovat alisteisia grafiikan tiedonvälitykselle. (Koponen J., Hildén J., Vapaasalo T. 2016, 20.)

Informaatiomuotoilijan kultaisena sääntönä Koponen, Hildén ja Vapaasalo pitävät seuraavaa lausetta: Valitse esitystapa, joka tuottaa mahdollisimman selkeän lopputuloksen.

Koponen, Hildén ja Vapaasalo listaavat hyvän visualisoinnin tavoitteet, jotka pohjaavat **Edward Tufte** esittämiin kriteereihin (Tuftte E. 2001, 177).

1. Visualisoinnin tulee esittää vain tosia väitteitä todellisesta maailmasta, selkeimmällä mahdollisella tavalla.
2. Tietojen tulee olla oikein ja luotettavasta lähteestä.
3. Tiedon esitystapa on valittava niin, ettei se johda lukijaa harhaan ja vie huomiota aineiston todellisilta piirteiltä.

4. Visualisoinnin tulee näyttää suuret erot suurina ja pienet pieninä.
  5. Visualisoinnin pitää kiinnittää lukijan huomio merkittäviin seikkoihin ja jättää vähäpätöiset asiat sivurooliin.
  6. Visualisoinnin on sisällettävä mahdollisimman paljon, mutta ei yhtään liikaa tietoa.
  7. Visualisointi antaa nopean yleiskuvan aiheesta, mutta palkitsee myös lukijan, joka käyttää aikaa siihen syventymiseen.
- Abstraktiset visualisoinnit, kuten tilastografiikka, vaativat aktiivista lukemista ja sijoittuvat semioottisesti lähelle kielellistä, sopimukseen perustuvaa koodistoa. Siksi esimerkiksi tilastografiikan lukemista täytyy opetella erikseen. Informaatiomuotoilun kieli on siten sopimuksenvaraista ja kulttuurisidonnaista.

2.2. Muovin matka grafiikaksi

Suomen Kuvalehden graafikko **Hannu Kyyriäinen** avaa Malofiejin grafiikkakilpailussa vuonna 2017 palkitun *Muovin matka luontoon* -grafiikan työprosessin.

1. **Toimittajalla oli juttuaihe ja idea**, että yksi osa jutusta esitetään grafiikkana.
2. **Suunnittelupalaveri**, jossa idea täsmentyi ja karsittiin iso osa aineistoa – rajattiin kaikista vaarallisista aineista tarkastelun kohteeksi muovi ja miten se päättyy luontoon ja vesistöihin. Paikalla oli toimittaja, tuottaja, graafikko ja AD. Sovittiin roolitukset; mitä tehdään ja kuka tekee. (Työryhmään kuuluu usein myös valokuvaaja ja verkkotuottaja. Roolit menevät ajoittain ristiin, jos jollakulla on näkemystä aiheesta.)
3. **Toimittaja teki juttua ja etsi tietoa**, jotka hän toimitti aikataulun mukaisesti graafikolle. Työaika grafiikkajutun tekemiseen oli varattu noin viikko.
4. **Graafikko luonnosteli aukeaman**, jonka jälkeen toimittaja näki miten tekstit ja piirrookset asettuvat sivulle ja pystyi hakemaan tarvittavia lisätietoja.

5. **Varsinaisen grafiikan** tekemisen vaiheen aikana graafikko ja toimittaja olivat tiiviissä vuorovaikutuksessa toistensa kanssa työn edetessä. Graafikko etsi vielä itsenäisesti lisätietoa.
6. **Korjaus- ja lyhennyskierroksella** tehtiin loppuviilaukset myös visualisointeihin. Testilukijat testaavat grafiikan ymmärrettävyyden ja selkeyden.
7. **Viimeinen oikoluku**. Joskus myös visuaalinen oikoluku.

3

Uutisgrafiikan digitalisaatio

Datajournalismi on uusien työtapojen ja menetelmien kokeilua ja opettelua. Se on yksi metodi, joka hyödyntää tekniikkaa ja verkkoa datan analysointiin, julkaisemiseen ja visualisointiin. Ennen datajournalismia puhuttiin tutkivasta journalismista tai tietokoneavusteisten juttujen teosta.

On vaikeaa määritellä mikä on datajournalismia ja mikä ei. Yleisesti sen ajatellaan olevan suuresta informaatiomäärästä suodattamalla, analysoimalla ja tulkitsemalla tehty juttu, mutta yhtä hyvin se voi olla verkkolaskuri, -testi tai aikajana, joka on jollain tavalla vuorovaikutteinen lukijan kanssa. (Uskali T. ja Kuutti H 2016, 58.)

Datajournalistisia juttuja saataisiin enemmän, jos toimituksissa olisi aihepiirin osaamista ja avointa dataa olisi paremmin saatavilla. Näin linjaa Jyväskylän yliopiston tutkija Heikki Kuutti Journalisti-lehden haastattelussa. (Honkonen M. Nyt numeroita murskaamaan! Journalisti.fi 17.3.2016.)

3.1. Tilastokuvioiden synty ja alan pioneerit Suomessa

Datajournalismin juuret ulottuvat samoihin esimerkkeihin, joita informaatiosuotoilun saralla yleensä esitellään. Varhaiset infograafiset esitykset olivat tehty erityisesti poliittiseen vaikuttamiseen. Vielä 1950-luvullakin niillä saattoi olla propagandistinen ulottuvuus. (Uskali T., Kuutti H. 2016, 47.)

Graafiset esitykset alkoivat yleistyä 1980-luvulla, jonka jälkeen niiden käyttö ja tutkimus ovat lisääntyneet voimakkaasti. Visuaalisuus ja visuaalinen tarinankerronta on saanut merkittävän rooli tämän päivän journalismissa.

Datajournalismin kansainvälinen läpimurto tapahtui 2005, kun teknologian kehitys ja tietokantojen avautuminen mahdollisti uudenlaisen uutisoinnin ja tarinan kerronnan.

Digitaalisen infografiikan nousukaudeksi Uskali ja Kuutti (2016, 48) määrittelevät vuodet 2007–2012, jonka jälkeen verkossa julkaistujen infografiikoiden määrät ovat vähentyneet. Syyksi he epäilevät sitä, että infografiikan tekijät ovat siirtyneet mediasta yritysten palveluksiin. Toisaalta yritykset ovat alkaneet käyttää markkinoinnissaan yhä enemmän dataviestintää ja palkanneet parhaimmat tekijät itselleen.

Datajournalismin työkäytännöt -kirjassa esitellään, kuinka alan kehitys Suomessa on lähtenyt liikkeelle muutamista avainhenkilöistä ja heidän kiinnostuksestaan datan visualisointeihin. Näitä henkilöitä leimaa innostuksen lisäksi tiedon avoin jakaminen.

Ensimmäinen heistä on Helsingin Sanomien kulttuuritoimittaja **Esa Mäkinen**. Toinen alan vaikuttajista on diplomi-insinööri **Teemo Tebest**. Kolmen pioneerin joukossa mainitaan myös freelancer **Jens Finnäs**.

3.2. Osaksi toimitustyötä

Suomalaisista toimituksista Helsingin Sanomiin perustettiin Esa Mäkisen johdolla ensimmäinen suomalainen datadeski vuonna 2012. Kehitys on jatkunut mediaa koettelevista huonoista vuosista siten, että datadeskiin on sulautettu printin grafiikka vuonna 2015. HS:n Datadeskissä työskentelee koodaavia graafikoita, videograafikoita, datajournalistinen toimitussihteeri, design-toimitussihteeri sekä printtigrافیکوت. Datadeski tuottaa grafiikan, animaation ja interaktiivisen sisällön kaikkiin Helsingin Sanomien kanaviin.

Yleisradion Plus-deski perustettiin puolestaan vuonna 2013. Heidän kokoonpanossaan kahdeksan henkilöä, joista kolme on koodaavia toimittajia, kolme graafista suunnittelijaa ja kaksi tuottajaa, joista Juho Salminen on myös deskin esimies.

Muun muassa amerikkalaisissa medioissa on viime vuosina käynyt niin, että datajournalismin vakiinnuttua osaksi toimitustyötä varsinaisia datadeskejä ei ole enää tarvittu. Jokainen toimittaja näkee omassa työssään datan mahdollistamat ulottuvuudet: Mistä dataa voidaan hankkia ja kuinka hyödyntää sitä omassa juttuprojektissa.

3.3. Datatyökalut ja haasteet

Datajuttuja tehdään räätälöidysti. Juttumalleja ja verkkosovelluksia kootaan “työkalupakkeihin”, joista toimittajat voivat niitä ammentaa. Helppojen datatyökalujen avulla voidaan tehdä visualisointeja verkkoon, kuten aikajanoja, kyselyjä ja karttoja.

Omannäköinen ja itselle räätälöity datavisualisointi vaatii suuren datan purkamisen, analysoinnin ja visualisoinnin ammattilaisia. Joko ne ovat talon sisällä tai sitten ne hommataan talon ulkopuolelta. Jotta homma ei olisi turhan helppoa, verkkolehtien julkaisualustat ovat jäykähköjä ja ne asettavat verkkografiikan tekemiselle omat raaminsa.

Uusimpina huolenaiheina on mobiilipäätteeseen valmistettava datavisualisointi ja sen vaatimukset yksikertaisuudesta ja selkeydestä. Toisaalta myös kansalaisten medialukutaidon riittävyys on kysymysmerkki. (Uskali ja Kuutti, 2016. 48.)

4

Tapaustutkimus: "Kansallispuvut"

Oppinaytteeni puitteissa sain vapaat kädet toteuttaa laajan juttukokonaisuuden aiheesta “suomalaiset kansallispuvut” Karjalaisen printtiin ja verkkoon.

Oppimishaasteeksi asetin itselleni uusien visualisointitapojen etsimisen erityisesti verkkoon. Laajaan matineapakettiin kuului Sanomalehti Karjalaisen B-osan kansivinkin lisäksi kansallispukukonsultin **Taina Kankaan** asiantuntijahaastattelu sekä viiden kansallispuvun esittelyt. Digilehden toteutus erosi printtiversiosta siten, että kuvia oli enemmän ja puvuista oli esittelyvideot, joihin oli lisätty grafiikkaa.

Koko kansallispukumatinea julkaistiin Karjalaisen printissä ja verkossa kansallispukupäivänä 5.8.2017. Jutut ovat saatavissa: <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/kotimaa/item/151043-laaja-matinea-artikkeli-kansallispuvut-tuovat-kantajansa-juuret-esiin>.

4.1. Juttusuunnitelma

Juttupakettiin kuului asiantuntijahaastattelu ja kolmen pohjoiskarjalaisen kansallispukuja harrastavan henkilön haastattelua, valokuvausta ja videokuvausta. Juttupakettiin oli tarkoitus tehdä infografiikkana kartta ja aikajana sekä yhdistelmägraifiikkana kansallispukujen osien esittelyt ja videot.

Ensimmäisenä suuntasin kirjastoon etsimään kansallispukuihin liittyvää kirjallisuutta. Palasin työpaikalle pinon pääosin sarafaaneista ja fereseistä kertovan kirjallisuuden kanssa. Taustakirjallisuuteen perehdyin ensin työn lomassa

Kansallispuvut: Sakkola-Rautu
Eeva Ikonen
Sakkola-Rautu-pukua esittelee enolainen Eeva Ikonen.

Kansallispuvut: Antrean puku
Leena ja Matti Väistö
Antrean pukua esittelee tohmajärveläinen Leena Väistö.

Kansallispuvut: Sortavalan puku
Eeva Ikonen
Sortavalan pukua esittelee enolainen Eeva Ikonen.

ja tein juttusuunnitelman. Seuraavaksi etsin haastateltavat ja loppukevään ja kesän aikana tein haastattelut.

4.2. Visualisointi-ideoita ja suunnitelmia

Pohdin ensin pukujen piirtämistä ja animointia, mutta päätin nostaa puvut ja niiden omistajat päärooliin ja antaa pukujen syntytarinan ja historian puhua puolestaan. Valokuvaten käsityön jälki ja kankaiden ajan patina tulivat mielestäni paremmin esiin.

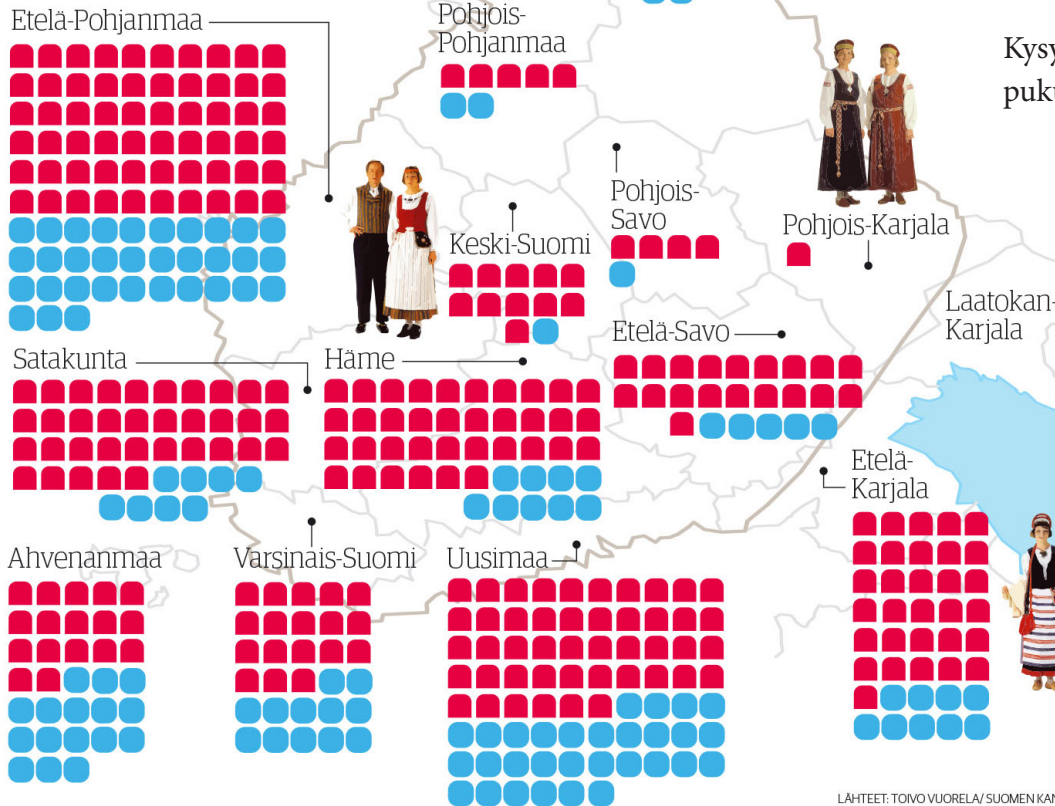
Pääkuvitukseksi lehteen syntyi kansallispuvujen osien esittelyt yhdistelmägraafikkana, joihin lähdetietoa löysin Kansallispuvut.fi -sivustolta, haastateltavilta ja lähdekirjallisuudesta. Näihin töihin olin tyytyväinen – lehdessäkin painojälki oli kohtuullista. Pukujen omistajat ja puvut tulivat mielestäni melko hyvin ja raikkaasti esiin.

Verkkototeutuksen olisin voinut tehdä näistä samoista grafiikoista esimerkiksi ThingLinkissä, mutta päädyin videoihin, joihin lisäsin myös graafisia elementtejä.

Videossa **Eeva Ikonen** muun muassa näyttää, kuinka monikerroksisen puvun päällepukemisen tapahtuu. Verkossa videoiden oli ajatus olla upotettuna juttujen väliin.

Kansallispuvut Suomen kartalla

- Naisten puvut
- Miesten puvut

LÄHTEET: TOIVO VUORELA / SUOMEN KANSANKULTTUURIN
KARTTAOJA: LEIF CIMIN / YSTO IIRANEN / ANNE ALI / ICHIRU IITTI

4.3. Interaktiivisesta kartasta printtikartaksi

Minua kiinnosti se miksi maantieteellisesti pukuja oli hyväksytty toisilta alueilta enemmän ja toisilta vähemmän. Päädyin tekemään oman visualisoinnin Kansallipuku.fi-sivustolta löytyvästä hyvin pelkistetystä interaktiivisesta kartasta, josta ei saanut käsitystä eri alueiden pukujen määristä.

Halusin osoittaa jutun ja grafiikan avulla kuinka paljon virallisia kansallispuvuja oli eri maakunnissa, mitkä lännen ja idän erot puvuissa olivat ja miksi kansallispuvuja oli toisilla alueella runsaasti ja toisilla vähemmän. Verkkoon tein kartasta ja pukujen eroista oman version. Alla printtilehden versio.

Kysyin myös kansallispuvukonsultti Taina Kankaalta, miksi tietyillä alueilla pukuja oli enemmän kuin toisilla. Kankaan mukaan toisilla alueilla on oltu aktiivisempia ja tutkittu alueen perinnehistoriaa enemmän kuin toisilla alueilla. Tästä esimerkkinä Karjalan runsas kansallispuvujen määrä.

4.4. Pohjois-Karjalan kansallispuvusta vesiperä

Kansallispuvukeskuksen virallisilta kansallispuvukulistoilta löytyi Pohjois-Karjalan alueelta ainoastaan Raja-Karjalan puku, mikä osaltaan kansallispuvukonsultti Taina Kankaan mukaan selittää feresin suosion maakunnassa.

Lähdin jäljittämään Pohjois-Karjalan omaa kansallispuvua: Onko Pohjois-Karjalan museon kokoelmiin koottu 1700–1800-luvun juhlapukeutumista? Voisiko sillä perusteella esittää, minkälainen olisi mahdollisesti Pohjois-Karjalan kansallispuvu? Voisinko visualisoida sellaisen?

Lähestyin näillä kysymyksillä sähköpostitse Joensuun museioiden johtajaa **Tarja Raninen-Siiskosta**. Hän kertoi sähköpostissaan seuraavaa:

Pohjois-Karjalan kansallispukua tai Pohjois-Karjalan alueen virallisia pukuja ei ole kokoelmisamme tietokannan mukaan. Kokoelmassa on tietysti Laatokan Karjalan alueelta olkainhameita eli feresejä, joista osa on juhlakäyttöön tehty. Kontiolahdella on tehty Kontiolahti-puku, mutta se ei ole virallinen kansallispu-ku, eikä kovin laajalle levinnyt malli sielläkään.

En muista että Pohjois-Karjalassa olisi tehty arkeologisia kaivauksia 1800-luvul-la, Joensuussakin ensimmäisiä kaivauksia tehtiin 1960-luvulla. Itse asiassa tässä maakunnassa on tehty todella vähän arkeologisia kaivauksia, jonkin verran on tehty inventointia. Tämä saattaa olla yksi syy, että täältä ei löydy omaa kansallis-pukua. Mutta asiaa on vaikea spekuloida kun ei olla tutkittu asiaa tarkemmin.

4.5. Muita visualisointiajatuksia

Kansallispukujen värimaailma on hyvin maanläheinen jo siitäkin syystä, että ennenvanhaan kankaita on kudottu itsevärjätystä langoista. Länsi-Suomessa on käytetty ostokankaita ja Itä-Suomessa taas värikkäämpiä kirjailuja.

Suunnittelin yhdeksi visualisoinniksi kansallispukujen kuvista skannattua väri-maailmaa Suomen kartalla, josta hypoteettisena ajatuksena olisi näkynyt myös alueelliset erot. En kuitenkaan löytänyt tähän sopivaa työkalua, vaikka ku-va-aineistoa minulla oli jo hyvin koossa. Lisäksi värisävyt olivat toisiaan lähellä toisiaan, joten mietin lopputuloksen näyttävän yhdeltä tummalta massalta.

Halusin ymmärtää myös kansallispukujen taustalla olevan kansallispukukes-kuksen ja -neuvoston toimintalogiikan, joita listasin tietolaatikkoihin. Kokosin aikajanan, jolle en myöskään halunnut antaa pääroolia vaan sijoitin sen myös napakasti tietolaatikkoon. Nämä molemmat olisi voineet olla toki havainnolli-sempia lukijalle vuokaaviona tai muuna visualisointina.

4.6. Vakavien asioiden äärellä

Haastatteluja tehdessäni ymmärsin, että olemme melko vakavasti otettavien asioiden äärellä. Monelle kansallispuvuilla on tärkeä merkitys, ne ovat heille kansallissymboleita siinä missä Suomen lippukin on. Tämä kävi esille, kun keskustelimme haastateltavien kanssa kansallispukujen tuunaamisesta ja osien käytöstä muun arkipukeutumisen yhteydessä.

Halusin kunnioittaa haastateltavieni arvoja, enkä lähtenyt provosoimaan ja leikkimään aiheella, kuten kuvitteellisen Pohjois-Karjalan kansallispuvun visu-alisoiminen olisi saattanut olla.

4.7. Mitä ja miten tuli tehtyä?

Ajattelin verkkoa, mutta tein vanhasta tottumuksesta pääpainoisesti printtiä. Tämä johti siihen, että verkko jäi viimeiseksi. Jälkiviisaana näen, että minun olisi pitänyt keskittyä pelkästään verkon tekemiseen ja toissijaisesti taittaa jutut lehteen. Vaihtoehtoisesti juttu voisi olla pelkästään verkkojuttu tai jopa verkkojuttusarja, jota ei välttämättä printtilehteen taitetakaan.

Alusta loppuun itse tehden saa vapauksia, joihin voi myös helposti kompastua niin ettei näe metsää puilta. Isommassa tiimissä työ jakautuu tasaisemmin. Keskustellen ja yhdessä tehden materiaali rajautuu ja jutut hioutuvat paremmiksi kuin yksin puurtaen. Tekeminen oli mielenkiintoista ja ajoittain tuskallista, kun tasapainoilin suunnitelmieni ja toteutusmahdollisuuksien välissä.

Lukijalle kansallispukumatinea näyttäytyi oletettavasti eri tavalla kuin tekijälleen. Kokonaisuuteen olisikin voinut liittää yleisölle etukäteen ”tiisereitä” ja kyselyitä sekä jälkikäteen kansallispukupäivän tapahtumien somekuvasaldoa. Lisäksi jotkut ideat jäivät toteuttamatta koodauspuutteen vuoksi. Esimerkiksi digilehteen olisi ollut hauskaa luoda kansallispuvuista testi, joka auttaisi valitsemaan lukuisien pukujen joukosta itselle sen sopivimman asun.

Lopputuloksella ei viime kädessä tuonut uutta visuaalista sisältöä printtiin eikä digiin. Se loi kuitenkin mahdollisuuden kokeilla uusia toimitusosastojen rajojen ylittäviä työskentelytapoja. Tekemisen kulttuurissa on tapahtunut tämän jälkeen myös selvä muutos: graafikot ovat saaneet asianmukaiset ohjelmat käyttöönsä ja tekevät videoita viikoittain.

Peli on avattu myös uudentyyppiselle verkkografiikalle, jota on kokeiltu aikaisempaa enemmän eri juttujen yhteyksissä datavisualisointityökaluilla.

4.8. Oppimisen prosessi

Kokemuksellisen oppimisen näkökulmasta oppiminen tapahtui vieressä esitetyn kaavion mukaisesti.

Tutkimukseni lähestymistapana käytin tapaustutkimusta (case study). Kansallispukumatinean avulla pyrin ymmärtämään kehittämiskohdettani: mitä uutisgraafikan digitalisaatio on ja mitä sen tekeminen graafikolta vaatii.

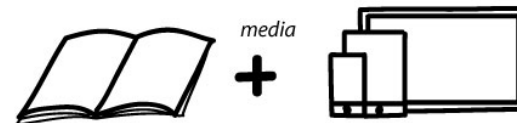

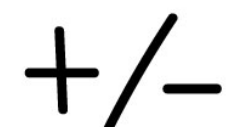

Kriittinen arviointi nostaa esiin kehittämiskohteet omassa työssäni ja työprosessissani.

Miinukset:

- Ajattelin verkkoa, mutta tein printtiä
- Aikataulutusta petti videoiden editointivaiheessa
- Soolotyöskentely
- Verkkajulkaisu viimeisenä
- Ei juuri uutta toteutustapaa

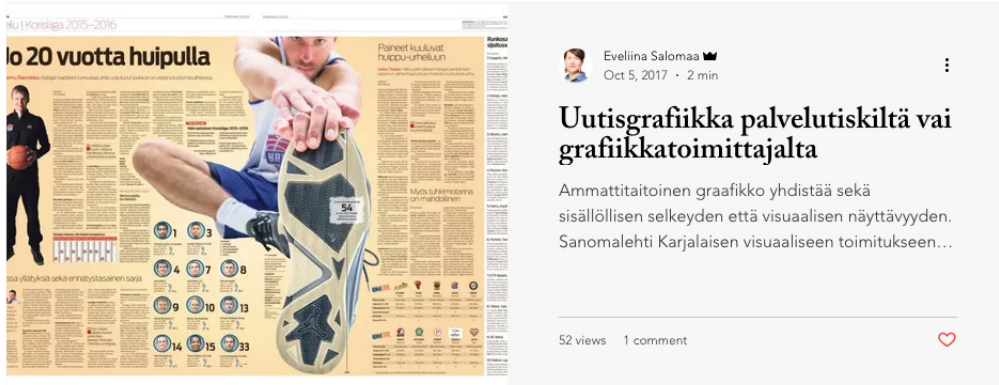
Plussat:

- Mielenkiintoinen aihe
- Itsenäinen työskentely ja valinnanvapaus
- Journalistinen työnäyte
- Aktivoi visuaalista toimitusta videon tekoon ja verkkosuunnitteluun.

<p>KONTEKSTI</p>		<p>Median murros. Sanomalehti Karjalaisen digitalisaatio.</p>
<p>MOTIVAATIO</p>		<p>Oppimistavoitteena tehdä (interaktiivista) verkkografiikkaa ja uudenlaista visuaalista verkkosisältöä.</p>
<p>KOKONAIS-KUVA</p>		<p>Lehden tekemisen kulttuuri. Jutun tekemisen roolit. Voinko olla samanaikaisesti toimittaja-kuvaaja-graafikko?</p>
<p>TIEDON LISÄÄMINEN</p>		<p>Muut lehdet, taustakirjallisuus, seminaarit ja keskustelut kollegoiden kanssa.</p>
<p>OMAKOHTAISUUS</p>		<p>Uusi tekemisen näkökulma: graafikko journalistina. Uudet työtavat ja ohjelmien opettelu.</p>
<p>SOVELLUS</p>		<p>Kansallispukumatinean toteutus ja julkaisut omat resurssit ja lehden julkaisujärjestelmän rajat huomioon ottaen.</p>
<p>KRIITTINEN POHDINTA</p>		<p>Kriittinen arviointi, joka nostaa esiin kehittämiskohteet graafikon omassa työssä ja työprosessissa muiden kanssa.</p>
<p>UUDET KÄYTÄNNÖT</p>		<p>Kehitysehdotukset uusiksi työprosesseiksi ja verkkotyökaluiksi.</p>

5

Uutisgrafiikka journalistilta?

Ammattitaitoinen graafikko yhdistää sekä sisällöllisen selkeyden että visuaalisen näyttävyyden. Sanomalehti Karjalaisen visuaaliseen toimitukseen lasketaan kolme graafikkoa ja viisi valokuvaajaa. Se perustettiin 2000-luvun alkupuolella.

Työmme toimituksessa on perinteisesti jakautunut niin, että toimittajat kirjoittavat, valokuvaajat kuvaavat ja graafikot tekevät uutisgrafiikkaa, kuvittavat ja taittavat. Viime vuosina työroolien raja-aidat ovat onneksi madaltuneet.

Työpäivääni saattaa sisältyä sekä seuraavan päivän lehteen tulevaa grafiikkaa että teemasivujen, kuten matinean suunnittelua ja kuvitusta. Lisäksi päivän työtehtäviini kuuluu perustaitotyöt, sivujen vedostamiset korjauksineen sekä sivujen kumppaneille lähettämiset. Myös niin sanotut vapaataittosivut ja isomat visuaaliset kokonaisuudet ovat graafikoiden käsialaa.

5.1. Onnistumisista oppia

Viime vuosina Karjalaisen visuaalinen toimitus on saanut tasaiseen tahtiin palkintoja eri ulkoasukilpailuista, joissa arvioidaan muun muassa visuaalista kerrontaa. Palkintojen ääreen pitäisi pysähtyä ja käydä analyttisesti läpi niiden onnistumisen avaimet.

Parhaimmat työt ovat useimmiten syntyneet yhteistyönä, jolloin tekijöinä on yleensä toimittaja, kuvaaja ja graafikko. Uutispäällikkö ja visuaalisen toimituksen esimies ovat voineet määritellä jutun lähtökohdat, julkaisutilan ja päivämäärän, muuten tiimillä on ollut vapaat kädet ja luottamus yhteiseen teke-

miseen. Tällaisesta lähtökohdasta on syntynyt vapaata assosiointia, ideoiden pallottelua ja vuoropuhelua, josta on puolestaan syntynyt hyvä lopputulos. Palkinnot ovat seurausta hyvästä työstä. Menestystä Karjalaiseen on tullut muun muassa European Newspaper Awardseissa.

5.2. Yksi graafi, kiitos!

Päivittäisessä työssä vuoropuhelu toimittajan ja kuvaajan kanssa jää helposti tekemättä. Grafiikan tai kuvituksen tarve näkyy graafikolle tilauksena, jonka saatteena voi olla hyvin lyhyt kuvailu aiheesta. Visuaalisuutta mietitään liian monesti viimeisenä.

Tällöin graafikon työnä on palasten parsiminen kokoon mahdollisimman hyväksi paketiksi niin, ettei lukija huomaa alkusuunnittelun puutetta. Toisaalta myös etukäteen suunniteltu työ voi muuttua aivan toisenlaiseksi, kuten kansallispukuihin liittyvän juttukokonaisuus osoittaa. Yleensä A ja B -suunnitelmista ei kuitenkaan ole haittaa.

Koponen, Hildén ja Vapaasalon (2016, 318) mukaan eurooppalaisissa sanomalehdissä vallalla olevasta service desk -malli, jossa suunnittelijat nähdään varsinaisesta sisällöstä vastaavien tekstitoimittajien apulaisina. Graafikolla ei nähdä olevan journalistista vastuuta ja vapautta samalla tavalla kuin kirjoittavilla toimittajilla. Graafisen suunnittelun ensisijainen tavoite voi tällöin olla pelkästään innovatiivinen esitystapa, jota graafisen suunnittelun koulutus ja työkalutuuri vielä korostavat.

5.3. Grafiikkajournalistiksi?

The New York Times ja USA Today -lehdissä graafikot ovat tasavertainen osa journalistista työyhteisöä. Suunnitteluosasto ei koostu vain graafikoista ja heidän esimiehistään, vaan toimituksessa työskentelee useita grafiikkatoimittajia. The New York Timesissa kaikki suunnittelijat ovat ammatti-identiteetiltään journalisteja. (Koponen, Hildén ja Vapaasalo 2016, 318.)

Jos kunnianhimoista visuaalista journalismia halutaan tehdä, palvelutiskiajattelu tulisi kitkeä pois. **Alberto Cairo** suosittelee, että graafikot järjestäisivät työpajan, jossa toimittajille esiteltäisiin helppokäyttöisiä visualisointityökaluja ja konkreettisia esimerkkejä siitä, miten visualisointi käytännössä tapahtuu (Koponen, Hildén ja Vapaasalo 2016, 319).

Kirjoittavat toimittajat ja graafiset suunnittelijat voisivat siis ristiinkouluttaa toisiaan osaamisensa pohjalta. Lisäksi graafikoiden tulisi olla fyysisesti läsnä sisällöntuotannosta vastaavassa työyhteisössä eikä ulkoistettuna palveluna, kuten monissa lehdissä toimitaan tällä hetkellä.

6

Visuaalisen jutun vinkit

Listasin viisi kohtaa, jotka ovat mielestäni ja graafikon näkökulmasta tärkeitä ottaa huomioon visuaalisen jutun suunnittelussa ja julkaisussa.

6.1. Jutun visualisointi vai visuaalinen juttu?

Voisiko jutun tehdä pelkästään visuaalisista lähtökohdista käsin? Puhtaasti infograafiset jutut ja kuvareportaasit ovat lehdissä harvinaisempia kuin perinteisellä kerrontatavalla tekstilähtöisesti toimitetut jutut.

Visuaalisuuden kautta juttu avautuu lukijalleen aivan toisella tavoin kuin tekstierämaata lukiessa. On huomioitava, että juttu ja sen visualisointi tulisi kertoa aiheesta aina omat tarinansa.

6.2. Näkökulman rajausta ja projektinhallinta

Näkökulma helpottaa monesti aineiston etsintää. Myös lukijaa on hyvä muistaa, eli kenelle jutun kirjoitan ja kuvitan?

Tee alustava suunnitelma siitä, minkälaisia juttu-, kuva- ja grafiikkaelementtejä olet ajatellut jutun aihealueeseen liittävä. Kynä ja paperi ovat monesti tässä kohtaa käytännöllisimmät välineet. Käteviä sähköisiä projektinhallintaohjelmia on verkossa esimerkiksi Trello.

6.3. Yksi- vai monikanavainen julkaisu?

Pohdi mihin kanavaan olet juttuasi tekemässä. Jokaisella julkaisukanavalla on omat lainalaisuudet, jotka tulisi tiedostaa. Mitkä ovat grafiikan tekniset vaatimukset printissä ja verkossa? Onko esimerkiksi verkkoon suunniteltu video tulossa desktop-katseluun vai mobiilisti sosiaalisen median käyttöön?

Lehteen sopivat osaset on raamitettu, verkossa on taas väljempää. Verkossa tulisi päästää irti lehtimäisestä ajattelusta.

6.4. Visuaalisten elementtien muotoilua, ei koristelua

Kerätty aineisto sanelee usein sen, millaista visualisointia lähdetään tekemään tai kannattaako sen tekeminen ollenkaan. Tehdäänkö infografiikkaa vai tehdäänkö jokin muu visualisointi valokuvaten, piirtäen tai grafiikan ja kuvan yhdistelmää käyttäen?

Infografiikkaan eli tilastografiikkaan tarvitaan yleensä numeerista tietoa, jota voidaan verrata keskenään. Visualisointiin sopivaa diagrammityyppiä hakiessa voi käyttää vaikkapa datavisualisointien Wikipediää. Esimerkkejä voi hakea muista medioista tai alan kilpailujulkaisuista, kuten Society for News Designin vuosittaisesta Malofiejin uutisgrafigikkakilpailusta, jossa vuodesta toiseen menestyviä lehtiä ovat muun muassa The New York Times, National Geographic, South China Morning Post, La Nación ja In Graphics.

Muita visualisointimahdollisuuksia ovat esimerkiksi tietokuvitus (esittävä kuva, jonka funktiona on tiedon välitys), erilaiset kartat, käsitegrafigikka (laatu-, järjestys- tai välimatka-asteikkoa hyödyntävä grafigikka esim. aikajana) ja verkostomallit (kuvaavat olioiden tai käsitteiden välisiä yhteyksiä). Inspiraatioita näihin visualisointeihin voi hakea esimerkiksi Information is Beautiful -sivustolta. Visualisoimisideoita voi etsiä myös Pinterestistä lähdekriittisin silmin.

6.5. Juttujen julkaisu ja seuranta

Mieti julkaisuajankohta tarkasti. Parasta olisi jos julkaisuun liittyisi lukijoiden aktivointia ja sitouttamista esimerkiksi kyselyiden kautta jo ennen julkaisua, ja palautteen avulla julkaisemisen jälkeen. Päivän lehti on huomisen kalankääretä, mutta verkossa ikuisesti.

Pohdintaa digitalisaatiosta

Eveliina Salomaa
Feb 22 · 2 min

Pohdintaa digitalisaatiosta

Mitä uutisgrafiikan digitalisaatio on? Digitalisaatio on sanahirviö, joka toistuu lukemattomissa yhteyksissä. Sinänsä sanana se ei ole uusi. Suomessa digitalisaatiosta on käytännössä voitu puhua siitä alkaen, kun ensimmäiset tietokoneet tulivat koteih...

2 views Write a comment

Suomessa digitalisaatiosta on käytännössä voitu puhua siitä alkaen, kun ensimmäiset tietokoneet tulivat koteihin. Digitaaliset teknologiat yleistyivät arkikäyttöön kuitenkin vasta 1990-luvulla, jolloin myös mediasektorilla perustettiin ensimmäisiä verkkolehtiä, joista Sanomalehti Karjalainen oli vuonna 1997 etujoukoissa.

Internet avasi käyttäjille uusia maksuttomia sisältöjä, joiden myötä 2000-luvulla tilaajat ja ilmoittajat katosivat ja printtilehtien levikinlasku ja ahdinko alkoi. Lehtiä on jouduttu lakkauttamaan ja lähes kaikissa maan mediataloissa on käytetty useammat yt-neuvottelut, joissa on irtisanottu satoja journalisteja. Median ja toimittajan työn arvostus on käynyt pohjamudissa. (Karhula P. 2017. Saatavilla: <https://sananvapauteen.fi/artikkeli/2305>.)

2000-luvulla mediatalot ovat kuumeisesti päivittäneet entisaikojen kalankääreitä uutisia suoltaviksi monikanavaisiksi tuotteiksi. Teknologioiden arkipäiväistymisen myötä kuluttajien lukutottumukset ja median käyttö ovat muuttuneet siten, että medioissa on kehitetty uusia, maksullisia palvelukonsepteja verkkoympäristöön lukijoiden takaisin saamiseksi (Karhula P. 2017).

Näin myös Karjalaisessa paketoitiin printti- ja digilehden tilaus kestotilaaajille vuonna 2016. Tilajaat saavat muun muassa ekstrasivältojä verkkopuolella.

7.1. Datajournalismin läpimurto

Digitalisaatio on tuonut myös uutta ja hyvää journalismin alalle, kun sähköiset tietokannat ovat avautuneet kaikille. Journalismiin on syntynyt uusia muotoja esimerkiksi tutkivan ja datajournalismin saralla. Datajournalistinen juttu syntyy suuresta informaatiomäärästä tietokoneavusteisesti suodattamalla, analysoimalla tai tulkitsemalla. Yhtä hyvin se voi kuitenkin olla verkkolaskuri, -testi tai aikajana, joka on jollain tavalla vuorovaikutteinen lukijan kanssa.

Vuonna 2006 New York Times julkaisi ensimmäisen datajournalistisen jutunsa “The Casualties of the War”. Vuotta myöhemmin perustettiin Interactive Newsroom Technology -ryhmä, jonka jälkeen digitaalisen infografiikan nousukausi voidaan laskea alkaneen. Datajournalismin kansainvälinen läpimurto tapahtui vuonna 2010 Wikileaks Afganistanin ja Irakin sotaan liittyvien tietovuotojen myötä. (Uskali & Kuutti 2016, 22–23.)

Suomessa ensimmäinen datajournalismiin erikoistunut toimitus perustettiin vuonna 2012 Helsingin Sanomiin. Datadeski tuottaa ja kehittää datajournalistisia työkaluja, sisältöjä sekä infografiikkaa kaikkiin toimituksensa kanaviin. Vuotta myöhemmin Yleen syntyi Plus-deski, joka on erikoistunut datajournalismiin, visuaalisiin feature-juttuihin, virtuaaliodellisuuteen sekä interaktiivisiin artikkeleihin. (Uskali & Kuutti 2016, 72–75.)

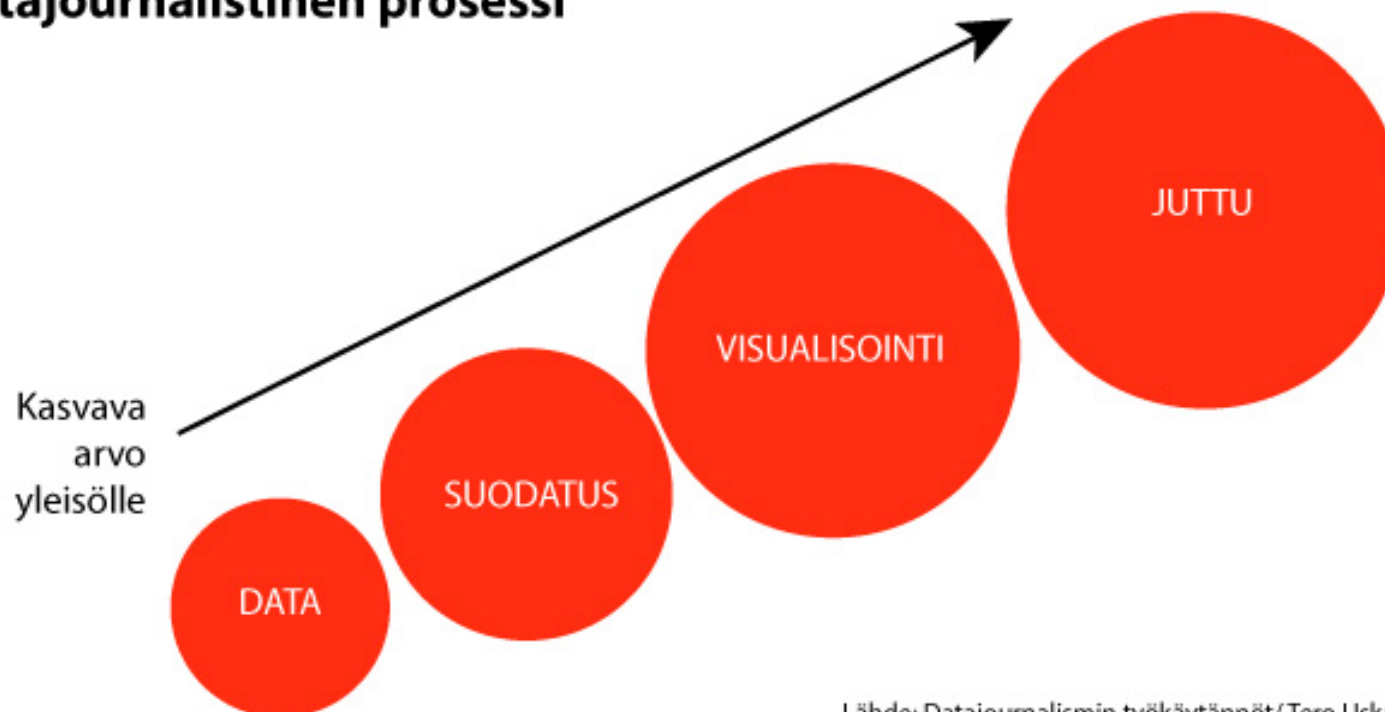
7.2. Graafisen suunnittelijan rooli informaatiomuotoilijana

Informaatiomuotoilu on eriytynyt graafisesta suunnittelusta omaksi osaamisalueekseen. Graafinen suunnittelija keskittyy ensisijaisesti valmistajan brändi-ilmeen johdonmukaiseen soveltamiseen, kun taas informaatiomuotoilijan näkökulmasta brändi ja estetiikka ovat alisteisia grafiikan tiedonvälitykselle. (Koponen, Hildén ja Vapaasalo 2016, 20.)

Tätä ajatuspolkua seuraten graafikon työ mediassa on informaatiomuotoilu, sillä uutisgrafiikan tulee olla mahdollisimman selkeää ja ymmärrettävää. Lisäksi graafikon tulee noudattaa journalistin ohjeita, jotka on laadittu tekijän ja lukijan oikeuksia eettisesti ajatellen. Moni graafikko omaksuukin sisällöllisen ymmärryksen journalistisessa työssä toimittajien kanssa. Työskentelyä helpottaisi kuitenkin se, että informaatiomuotoilua opetettaisiin jokaiselle alan opiskelijalle jo ammattiopinnoissa.

Toiseksi lehtityössä noudatetaan myös Tieto näkyväksi -teoksessa esille tuottuja suosituksia infografiikan tekemisessä, joista kaksi keskeisintä periaatetta ovat vertailu ja sisällöllinen pelkistäminen. Informaatiomuotoilijan kultaisena sääntönä esitetään seuraavaa: Valitse esitystapa, joka tuottaa mahdollisimman selkeän lopputuloksen. (Koponen, Hildén ja Vapaasalo 2016, 32.) Tämä pätee hyvin valmistessa grafiikkaa verkkoon ja printtiin, vaikka molemmissa on omat lainalaisuutensa.

Datajournalistinen prosessi

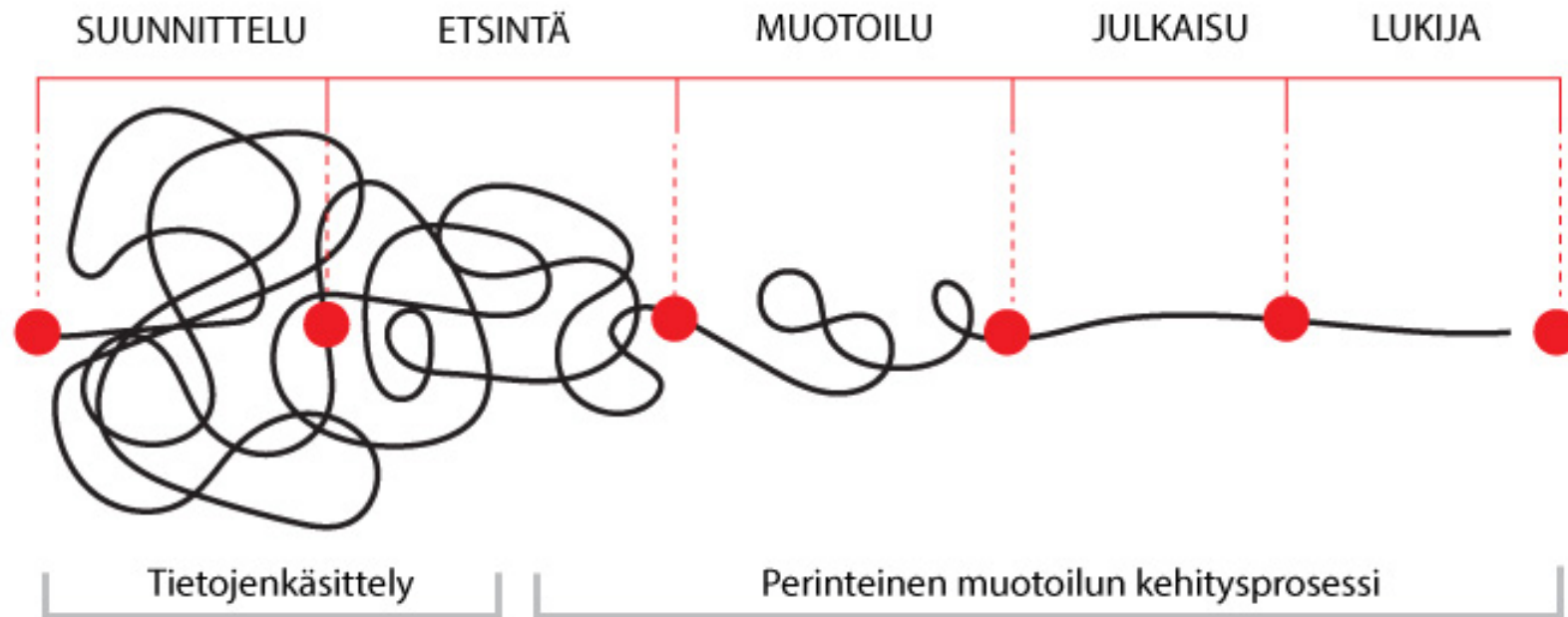
Lähde: Datajournalismin työkäytännöt/ Tero Uskali ja Heikki Kuutti 2016, Mirko Lorenzin kaavio vuodelta 2010.

7.3. Muotoilun ja datajournalismin prosessi

Graafinen suunnittelu on visuaalista viestintää, jota lehtityössä kutsutaan visuaaliseksi journalismiksi. Monesti paras lopputulos syntyy, kun graafikko pääsee heti ideatasolta mukaan jutun suunnitteluun.

Mirko Lorenz yksinkertaisessa datajournalismin prosessikaaviossa määritteli myös työvaiheiden arvo yleisölle. Nämä kaksi kaaviota yhdessä kuvaavat mielestäni hyvin visuaalisen jutun tekoprosessia.

Muotoiluprosessi

Lähde: Perspective on participation
in Design/ Elizabeth Sanders

Luovaa prosessia on kuvattu humoristisestikin sotkuisen lankakerän kaltaiseksi poluksi. Hyvän lopputuloksen kannalta sekavalta vaikuttava alku on välttämätön. Vieressä olevan kaavion muotoiluprosessista on esittänyt muotoilun tutkija ja professori **Liz Sanders**.

8

Lopuksi

12 %
työssä olevista
ulkomaalaistaustaisista
työkentelee siivoojina.

Viisi kehittämissuositusta

Kehittämissuosituksena on löytää uusia tapoja toteuttaa digilehden graafisia sisältöjä. Tutkimukseni lopputuloksena esitän viisi kehittämissuositusta Karjalaisen verkkografiikan valmistamiseksi. Sanomalehti Karjalaisessa perustettiin 2000-luvun...

76 views Write a comment

Kehittämissuosituksena on löytää uusia tapoja toteuttaa digilehden graafisia sisältöjä. Tutkimukseni lopputuloksena esitän viisi kehittämissuositusta Karjalaisen verkkografiikan valmistamiseksi.

Sanomalehti Karjalaisessa perustettiin 2000-luvun alussa visuaalinen toimitus, johon kuuluu nykyään kolme graafikkoa ja viisi valokuvaajaa. Visuaalisessa toimituksessa tehdään kuvituksia ja uutisgraafikkaa, suunnitellaan ja taitetaan teemasivuja, tehdään juttuvarauksia sekä viimeistellään lehden B-osaa.

Verkkotoimituksessa on verkkotuottaja ja kaksi verkkotoimittajaa. Tämän lisäksi toinen uutispäälliköistä on keskittynyt verkon nopeaan uutistuotantoon. Verkkotoimittajat tekevät yhteistyötä visuaalisen toimituksen kanssa. Uusien verkkosisältöjen suhteen ilmapiiri on avoin ja kannustava. Vuoden alusta alkaen olen saanut tehdä verkkopuolelle uusia kokeiluja videoiden, interaktiivisen aikajanan ja grafiikan muodossa. Nämä ovat pieniä, mutta tärkeitä askeleita kohti uusia sisältöjä ja esitystapoja maakuntalehdessämme.

8.1. Visuaalinen verkko-ohjeistus

Verkosta tulisi löytyä myös laadukasta ja visuaalisesti loppuun asti mietittyä sisältöä tilaajille. Puhutaan Helsingin Sanomien lanseeramista timanttisisällöistä. Yhteinen ulkoasu ja hierarkia lisää luettavuutta verkossakin.

Verkko on luonteeltaan vapaata maata, jonne voidaan spontaanistikin heittää lehdestä ylijääneet kuvat kuvagalleriaksi. Juttumuodot ja esitystavat ovat vapaampia, mutta silti olemassa olevien juttumallien ja toimiviksi koettujen

datavisualisointien koostaminen helpottaa tekijöitä jutun suunnitteluvaiheessa. Jotta kaikilla on yhtenäinen käsitys verkkosisällöistä tarvitaan oma verkko-ohjeistus.

8.2. Digigraafikko plus koodari?

Mediatyössä siihen kuuluu monesti toimittaja, kuvaaja, graafikko ja visuaalinen esimies. Digisisältöjä suunniteltaessa mukaan pitäisi liittää jo alusta alkaen verkkotuottaja, jonka kanssa verkkoon voidaan suunnitella erillistä sisältöä sekä uudenlaista visuaalista toteutusta. Yksi koodaukseen perehtynyt työntekijä ei olisi myöskään pahitteeksi, jos halutaan luoda aivan omia datavisuaalisia juttuja. Työryhmä ja tiimi ovat tärkeitä.

8.3. Työprosessi kuntoon

Verkkografiikan tekeminen jää monesti viimeiseksi. Näin ei pitäisi olla. Sen aktiivinen suunnittelu tulee alkaa ensimmäisestä palaverista, jossa ideoita jalostetaan ja juttumalleja mietitään. Verkkografiikka tehdään parhaalla mahdollisella toteutettavalla esitystavalla.

Laajemman artikkelikokonaisuuksien osalta työ on hyvä jakaa jopa niin, että printin ja verkon tekeminen on eri graafikoilla. Työn jakamisen avulla saadaan parhaimmat resurssit tekemään kutakin työtä. Ajankäyttö ja työvälineiden toimivuus ovat myös tärkeitä seikkoja. Eri julkaisukanavilla on erilaiset tarpeet ja yhdellä graafikolla rajalliset resurssit.

8.4. Tiedonjako ja koulutus

Jotta verkkografiikan tekeminen sujuu mahdollisimman vaivatta, pitää tekijän tietää mitä ja miten homma tehdään. Hakuammunnan sijaan olisi hyvä tietää millaisia vaihtoehtoja voidaan käyttää ja miten ks. visuaalinen verkko-ohjeistus. Käytännössä se vaatisi koulutusta esimerkiksi Suomen johtavien medioiden vastaavilta henkilöiltä.

Yhteistyöllä hommat onnistuvat paremmin kuin yksinään. Lopputulos harvoin huononee kollegan viisaista kommentteista. Tietoa voidaan myös jakaa niin, että se hyödyttää muitakin.

8.5. Datavisualisointeihin työkalupakki

Printtilehdessä visuaaliset jutut nousevat hyvin esiin muusta tarjonnasta, mutta digilehdessä julkaisualusta asettaa omat rajoitteensa visuaaliselle iloittelulle. Silti uusia visualisointitapoja kannattaa etsiä ja kokeilla.

Verkkografiikan toteutusta mietittäessä kannattaa hyödyntää jo valmiita datavisualisointityökaluja, joilla tehdyt visualisoinnit voidaan upottaa verkkojutun yhteyteen. Monesti niihin tarvitaan vain käyttöoikeus ja kirjautuminen ennen kuin valmiit visualisoinnit (testit, kartat, aikajanat yms.) voidaan upottaa omille verkkosivuille. Datavisualisointityökaluja toimittajat voivat käyttää myös itsenäisesti.

Lähdeluettelo

HONKONEN M. Nyt numeroita murskaamaan! Journalisti.fi 17.3.2016.

[viitattu 2017-11-10] Saatavissa: <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/4/nyt-numeroita-murskaamaan/>

KAINULAINEN J. 2018. Karjalaisen digitilaukset 42 prosentin kasvussa. Karjalainen.fi 15.2.2018 [viitattu 2018-2-15] Saatavissa: <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/talous/item/172761-karjalaisen-digitilaukset-42-prosentin-kavussa-laadukas-sisalto-kiinnostaa-lukijoita>.

KARHULA P. 2017. Median talouskriisi toi keskittymisen. [viitattu 2018-2-22] Saatavilla: <https://sananvapauteen.fi/artikkeli/2305>.

LT-LEVIKKI 2017. MediaAuditFinland. [viitattu 2018-2-22] Saatavissa: <http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2018/04/LTtilasto2017.pdf>.

KOPONEN J., HILDÉN J., VAPAASALO T. 2016, Tieto näkyväksi – informaatiomuotoilun perusteet, Aalto-yliopiston julkaisusarja Taide + muotoilu + arkkitehtuuri 1/2016. Helsinki: Saarijärven Offset.

USKALI T. JA KUUTTI H. 2016. Datajournalismin työkäytännöt. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

TUFTE E. 2001. The Visual Display of Quantitative Information. Connecticut: Graphics Press LLC.

Aineisto

Blogi

Salomaa E. 2017–2018. Uutisgrafiikan digitalisatio-blogi. Saatavissa: <https://eveliinasalomaa.wixsite.com/uutisgrafiikka/blogi/>.

Kansallispuvuista koostettu artikkelipaketti

Salomaa E. 2017. Kansallispuvut tuovat kantajansa juuret esiin. Karjalainen [viitattu 2017-8-5]. Saatavissa: <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/kotimaa/item/151043-laaja-matinea-artikkeli-kansallispuvut-tuovat-kantajansa-juuret-esiin>.

KARJALAINEN 5.8.2017

LAUANTAI

B | KULTTUURI | MIELIPIDE | MATINEA | TÄNÄÄN | SÄÄ | SARJAKUVAT | TV&RADIO

LIITE 1: Karjalainen 5.8.2017

Säppälit sujona tuulettumaan!
Lauantaimatinea. ”Juuret esiin!”

B-kansi Maria Kauppilan kuva: Marko Puumalainen
ja juttu: Annika Lius.

Muut tekstit, kuvat, grafiikat ja videot:
Eveliina Salomaa.

Säppälit sujona tuulettumaan!

Tänään vietetään kansallispukupäivää. Maria Kauppilan Kaukolan puku on yksi suosituimmista karjalaisista puvuista. **Matinea B6-11**

Matinea

Uutispäälliköt: Kristiina Viitanen 010 230 8188
Hanna Käyhkö 010 230 8104 (aitiysvapaalla)
Teematuottaja Laura Määttänen 010 230 8153
Toimittajat Arttu Koistinen 010 230 8720,
Annika Lius 010 230 8157, Heli Sallinen 010 230 8163,
Taru Väänänen 010 230 8178
Sähköposti: ajankohta@karjalainen.fi,
etunimi.sukunimi@karjalainen.fi

Suomalaiset kansallispuvut

Juuret esiin

Kansallispuvut ovat uusintoja 1700-1800-luvun kansan juhlapukeutumisesta. Itsenäisyyden juhluvuoden uusin hyväksytty malli on Johanneksen naisen kansallispuvu.

Teksti ja grafiikka:
Eveliina Salomaa

Suomalaisten kansallispuvujen joukkoon hyväksyttiin Suomen itsenäisyyden juhluvuonna jälleen uusi kansallispuvu. Kyseessä on Johanneksen naisen kansallispuvu Viipurista Suomenlahden rannikolta. Sitten 1930–50-luvun ruuhkuvuosien jälkeen uusia pukumalleja kootaan edelleen. Puvut hyväksyy tai hylkää asiantuntijoi- ta koostava kansallispuvuraati, joka tekee myös pukutarkastuksia aiem- min koottuihin malleihin.

Kiinnostusta pukutarkistuksiin on tällä hetkellä jonoksi asti, kansallispuvuraatiin Taina Kangas Suomen Kansallispuvukeskuksesta kertoo.

Kansallispuvu uusiutuut pukutarkistusten kautta, kun pukujen alkuperäisistä materiaaleista, kaavoi- kuksista, ompelurakenteista tehdään tarkempaa tutkimusta.

– Uusinnot perustuvat tutkimuk- seen, ja niiden tarkoitus on kuvastaa mahdollisimman tarkkaan, millais- ta kansan juhlapukeutuminen oli 1700-1800-luvulla.

Katken kalkkiaa hyväksyttyjä kansallispuvumalleja on Suomessa noin 400 kappaletta, joiden malle- ja ovat koonneet lukuisat tutkijat ja virkamiehet. Yli puolet niistä on suomenkielisiä ja vajaa puolet ruot- sinkielisiä aineita. Luovutun Kar- jalan alueelta malleja on runsaasti aktiivisten Karjala-seurojen pukutarkistuspyyntöjen ansiosta.

– Karjalaiset puvut ovat hyvin suosittuja. He haluavat vaalia omia perinteitään, ja pukeutuminen kuuluu siihen hyvin näkyvässä osana, Taina Kangas pohjaa.

– Tyypillinen kansallispuvun omis- taja onkin nainen, jolla on karjalai- sia juuria.

– Ammattiryhmänä myös opettajat ovat innostuneita kansallispuvuis- ta.

Se on hyvä asu juhliin, ja samal- la puvusta voi kertoa oppilailleen. Nyöritilvit kuuluvat myös länsi- suomalaisiin pukuihin. Puvuissa käy- tetään runsaasti hopeisia levyrii- puskorin ja vähemmän väriä sisältäviä, Kangas kertoo.

Kansallispuvuissa käytetyissä koruissa on myös eroja. Karjalai- sissa savakko- ja äyränoispuvuissa on hopeiset paljinsoljet.

Kansallispuvuissa puvuissa nai- silla on runsaasti hopeisia levyrii- puskorin ja pohjalaisissa puvuissa hehysolkia.

Pohjois-Karjalan alueelta on koottuna melko vähän kansallispuvumalleja. Se selittanee osaltaan feresin suosion, mikä liittyy myös ortodoksisuuteen. Feresi ei ole kuitenkaan kansallispu- vuan kansanpuku.

– Feresi on elävä perinne, joten ni- tä pystyy tekemään monenlaisia ja monenlaisissa materiaaleista, Taina Kangas sanoo.

”

Pukumallin saa valita aivan oman mieltymyksensä mukaan. Yksi hieno tapa on se, että puvulla halutaan viestiä omista sukujuurista.

Taina Kangas

– Aikuisen naisen päähine on tyyppillisesti tykkimyyssy tai tanu. Nyöritilvit kuuluvat myös länsi- suomalaisiin pukuihin. Puvuissa käy- tetään runsaasti hopeisia levyrii- puskorin ja vähemmän väriä sisältäviä, Kangas kertoo.

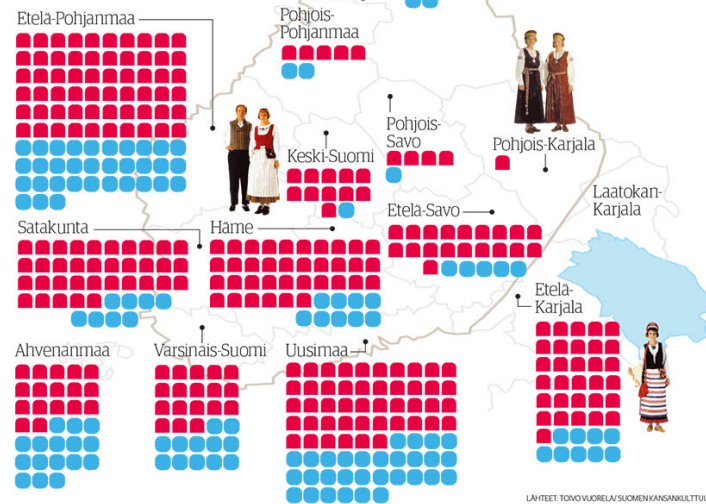
Kansallispuvuissa puvuissa nai- silla on runsaasti hopeisia levyrii- puskorin ja pohjalaisissa puvuissa hehysolkia.

Pohjois-Karjalan alueelta on koottuna melko vähän kansallispuvumalleja. Se selittanee osaltaan feresin suosion, mikä liittyy myös ortodoksisuuteen. Feresi ei ole kuitenkaan kansallispu- vuan kansanpuku.

– Feresi on elävä perinne, joten ni- tä pystyy tekemään monenlaisia ja monenlaisissa materiaaleista, Taina Kangas sanoo.

Kansallispuvut Suomen kartalla

■ Naisten puvut
■ Miesten puvut

LAHTEET: TOIVO JUURELA/SUOMEN KANSANMALLITUURIKARTASTO, HELSINKI 1996, WWW.KANSALLISPUVUT.FI

Suomen kansallispuvukeskus

Mallipukukokoelma

■ Sijaitsee Jyväskylässä Suomen Käsiyömyyden yhteydessä. Mallipukukokoelmassa on noin 100 pukua. Kansallispuvukesk- kuksen kokoelmia hoitaa kansallispukuanuunssi.

■ Tehtävät: Esittelee ja tallentaa suomalaisia kansallispuvukuvia sekä muita perinteistä pukeutumista, järjestää näyttelyitä, työnäytök- siä, työpajoja ja muita tapahtu- mia sekä opastuksia.

■ Kansallispuvukonsultti hoitaa kansallispuvukeskukseen siirty- neitä kansallispuvuneuvoston tehtäviä.

■ Tehtävät: Uusien pukumallien sekä -tarkastusten organisointi, pukujen valmistajien koulutus, luennot, vastaa kansallispuvuk- kuksen koskeviin kysymyksiin ja osallis- tuu näyttelytoimintaan.

■ Kansallispuvuraati on asiantuntijain, joihin kuuluu 12 jäsentä. Se kokoontuu pari kertaa vuodessa, sihteerinä toimii kansallispuvukonsultti.

■ Tehtävät: Päätää pukutarkas- tukuksista ja uusien pukujen koko- amisen aloittamisesta, nimeää pukuhankkeelle asiantuntijan, hyväksyy pukuprojektien mallipuvut, ottaa kantaa ja antaa lausuntoja erilaisissa kansallispu- kuihin liittyvissä kysymyksissä.

Lahteet: www.kansallispuvukeskus.fi, www.kansallispuvut.fi

Pukumallin hyväksyminen

Johanneksen naisen kansallispuvu

■ Pukutarkistuspyyntö Suomen kansallispuvukeskukselle tilaaja- yhteisöiltä. Tässä tapauksessa se on Johannes-seura ry.

■ Kansallispuvukonsultti esittelee ja raati käsittelee pyynnön kokouksessaan. Arvioi- daan, onko aineistoa ja edellytyk- siä uudeksi pukumalliksi.

■ Raati valitsee asiantuntijan, ja tutkimustyö alkaa.

■ Pukuvälmistus toteutuu Kansallispuvukeskuksen ohjauksessa ja valvonnassa.

■ Hankealueella järjestetään perinnetietous- ja käsiyömyy- sen yhdessä pukuja valmistavaan työryhmän kanssa.

■ Hanke tuottaa lisäksi Johan- neksen naisen kansallispuvun eri kokoihin sarjottu kaavat ja ohjeistukset.

■ Kansallispuvuraati hyväksyy uuden pukumallin, joka esitellään yleisölle.

■ Valitaan myyjäitaho, joka ottaa pukumallin tuotantonsa ja välityksensä myytjän kanssa soimitaan käyttöluopimus.

”

Kun kansallispuvusta irrottaa jonkin osan, niin kyseessä ei silloin ole kansallispuvu enää vaan esimerkiksi kansanomai- nen hame.

Pohjois-Karjalassa juhliin voi pukea halutessaan Raja-Karjalan kansallispuvun, jonka hame on kil- lasaamaa tyyppiä. Samalla tavalla kuin muuhinkin juhlapukeutumi- seen myös kansallispuvun käyttöön liittyy ohjeita esimerkiksi pukuu- litteävisistä asusteista.

– Kansallispuvu on juhlapuku, joka on arvokkainta. Sitä tulee huol- taa ja käyttää sen mukaan, kuinka juhlapukujakin käytetään.

Kansallispuvua voi käyttää hää- asuna tai jopa hautajaisissa.

Suurin osa kansallispuvuista val- mistetaan edelleen käsiyönä itse kansallispuvukursseilla. Suomen itsenäisyyden juhluvuosi on vilkastu- tanut kansalais- ja työväenopistojen pukukursseille osallistumista.

– On paljon nuoria, jotka saavat perinnek- kansallispuvun, joka pitää kunnostaa itselle sopivaksi. Puvusta saatava myös puuttuu jonkin osan niin, että sitä pitää täydentää.

Kansallispuvun merkitys voi olla suvun keskuudessa suuri. Jopa niin suuri, että kansallispuvusta on synty- nyt perintökistöjä. Kankaan mukaan kansallispuvuihin liittyy paljon tun- nearvoja, joita ei voi rahalla mitata.

– Kuka arvottaa sen, kuinka pal- jon puvussa on käsi- ja koneytöitä, minkälaisia materiaaleista se on valmistettu, onko siinä kaikki osat tallella ja millaisella ammattitaidolla se on tehty, ja se tunnearvo on ehkä kaikkein suurin, Taina Kangas pohjaa.

Kansallispuvun tulevaisuus näyt- täytyy valoisana, sillä kiinnostus pukuihin on voinut myös nuor- ten ikäpolvien keskuudessa.

Kansallispuvujen esiintuomisek- si on viime vuosina järjestetty myös uusia tapahtumia, kuten tulleuspij- niä. Kansallispuvukonsallin mielles- ti ne ovat hauskoja tapahtumia, joihin voi pukea pelkän puvun osankin.

– Kun kansallispuvusta irrottaa jonkin osan, niin kyseessä ei sil-

loin ole enää kansallispuvu vaan esimerkiksi kansanomai- nen hame.

Puvun osia voi käyttää muulloin- kin hyvän maun rajoissa.

– On paljon säilyneitä, kaunika niitä käytetään. Jos yhdistetään eri puvun osia samaan asuun, niin se ei enää ole hyväksyttävä tapa, Kangas ohjeistaa.

Kansallispuvun tuotannosta Kangas ei myöskään innostu. Sen sijaan hän vinkkaa käsiyömyyksen avulla toteutettua tapaa.

– Kansallispuvun kaavoja voi hyö- dyntää valmistamalla vaatekappaleita käyttäen nykyaikaisia materiaaleja ja ompelutarvikkeita.

● Toinen 5.8. on kansallispuvupäivä, jolloin eri puolilla Suomea järjestetään kansallispuvujen tuuletuspäiväisiä. ● 7.10. Kansallispuvun juhlapäivä on Suomen käsiyömyyksen museon tiössä, esit- telyssä Johanneksen naisen puvun malli. ● 3.12. saakka Suomalainen kansallispuku -näyttely Suomen kansallispuvukeskuksessa Jyväskylässä.

Matinea

Pukuun kasvanut

Kansallispuku on Eeva Ikoselle Suomen lipun lailla isänmaan tunnusmerkki, jonka valmistaminen lisää arvoa.

Uimaharju
Teksti ja grafiikka: Eveliina Salomaa

Eeva Ikosella, 71, voi luonnehtia kansallispukujen todelliseksi harrastajaksi. Hän omistaa Sakkolan, Pyhäjärven ja Sortavalan kansallispuvut, joista rakkainta on vaikea nimetä.

– Kaikki kansanperinnevaatteet ovat arvokkaita vaatteita kamajälle. Pukujen arvoa ei hänen mukaansa voida mitata, varsinkin jos ne on itse alusta loppuun valmistettu.

– Kun pukua tekee, niin siihen tavallaan kasvaa kiinni, Ikonen pohtii.

Sortavalan pukua Eeva Ikonen arvostaa suuresti, koska se on hänen äitinsä valmistama ja sillä on pitkät perinteet hänen suvussaan.

– Lapsena kysyin, että äiti, miksi juuri Sortavalan puku? Etkö halunnut kutoa jotain Pohjois-Karjalan pukua. Äiti vastasi, että hyvä laps, se oli silloin Pohjois-Karjalan puku kun Sortavala kuului Suomen puolelle. Joensuu ei ollut mitään, Sortavalassa käytiin ja asioitiin.

Ikonen on käyttänyt pukua siskojensa kanssa vuorolaan, kunnes se jäi hänen käyttöönsä kansantanssiharrastuksenkin myötä. Puvusta hän on joutunut uusimaan esiliinan ja paidan jo muutamaankin otteeseen.

– Liiville oli käydä huonosti, kun parini kanssa oltiin tanssissa lankakootteessa. Hänellä oli liivintakin etuosassa nappeja, joista jännemyskaks toisimme kiinni. Hän huusi spontaanisti: ”Mikä tuli?”

Revenyttä liiviä jouduttiin hienoparsimaan kokoon, mutta se pysyy edelleen päällä.

– Vähän palkattu on parempi kuin uusi, Ikonen toteaa nauraen.

”Kun kansallispuku on päällä, tulee tunne, että minä olen täällä, minun sukujureni ovat täällä.”

Eeva Ikonen

Sortavalan puku

Päähine
Pinteli, jossa silkkinauhat. Edessä kullanvärinen kaluunauha.

Paita
Valkoinen, pysty-kauluksinen paita, jossa yksinkertainen kirjailu kauluksessa.

Koru
Pieni solki.

Vyötasku
Punamusta tasku, joka sidotaan vyötäisille.

Hame
Raidallinen hamekangas.

Esiliina
Yksinkertainen, valkoinen esiliina, jonka helmassa puna-valkoinen hapsutus.

Jalkineet
Jalassa lipokkaat eli supikkaat ja valkoiset sukat.

Sakkola-Rautu-puku

Päähine
Runsasti kirjottu harakka eli sorokka tai pienoishuntu. Nuoret naiset käyttävät yleensä nastallista sappalia.

Paita
Valkoinen, pysty-kauluksinen paita, jossa pieni hapsullinen rekkio.

Koru
Pieni, hopeinen paljinsolki.

Esiliina
Kudotut raidat ja hapsut helmassa. Solmitaan vyötäröllä pirtanauhalla.

Hame
Tummansininen punaisin hartuuskain ja verkahelmuksella tai mataranpunainen sinisiin hartuuskain raidallisella helmuksella.

+ Päälysvaatteet
Takki eli kostuli on valkoista sarkaa, ja siinä kirjailua pänttiellä ja kauluksessa.

GRAFIKKA JA KUVA: EVELIINA SALOMAA. LÄHTE: EEA IKONEN, WWW.KANSALLISPUVUT.FI

karjalainen.fi
Katso Sortavalan ja Sakkola-Rautu-pukujen esittelyt.

”

Kun pukua tekee, niin siihen tavallaan kasvaa kiinni.

Eeva Ikonen

Historiaa

Kansallispuku 132 vuotta

- 1870-luku Professori **Theodor Schwindt** organisoivat ensimmäiset ylioppilaiden kansanpukujen keruuretiet kotoisuuilleen Karjalaan
- 1885 Keisarivierailu Lappeenrantaan, jossa kansallispukujen ensimmäinen virallinen esiintyminen.
- 1898 Ensimmäiset kansallispukumallit julkaistaan
- 1910-luku Kottiteollisuusliike Helmi Vuorelma Oy aloittaa kansallispukujen valmistuksen myyntiin
- 1920-luvulla julkaistaan professori **U.T. Sireliuksen** kokoamia kansallispukumalleja
- 1930-50-luvulla julkaistaan lukuisia maisteri **Tyyni Vahterin** kokoamia kansallispukumalleja
- 1979-2010 toimi Suomen kansallispukuneuvosto
- 1992 Suomen kansallispukukeskuksen toiminta alkaa
- 2004 Wetterhoff Oy lopettaa kansallispuku tuotannon
- 2010 Kansallispukukonsultin tehtävät siirtyivät Kansallispukukeskukseen Jyväskylään
- 2014-2015 Helmi Vuorelma Oy toiminta päättyi. Sitä jatkaa Suomen Perinemetiisti Oy
- 2017 Suomi 100-juhlavuoden tapahtuma: 710. Kansallispuvun juhlatapahtuma Suomen käsityön museon tiloissa, esittelyssä uusi Johanneksen naisen puvin malli, 3.12. saakka Suomalainen kansallispuku -näyttely Suomen kansallispukukeskuksessa Jyväskylässä.

Lähde: Suomen kansallispukukeskus

TAPAHTUMA
Tuuleta kansallispukusi tänään!

Tänään itse kukin voi kaivaa kansallispukunsa naffallinnista ja viedä sen tuulettamaan. Joensuun Kalevalaiset naiset järjestävät kansallispukujen tuuletuspäivän Joensuun Rantapuitkissa kello 12-15.

Piknikillä juhliitaan 100-vuotiaa Suomea ja 80-vuotiaa Kalevala Korua. Kalevalaisten Naisten liiton juhlavuoden teema on Muinaispuvusta marimekkoon.

– Haluamme innostaa ihmisiä pohtimaan, mitä ja mitkä ovat suomalaisuuden symboleita.

Mitkä ovat itse kullekin tärkeitä merkkejä suomalaisuudesta? Ovatko ne perinteiset Kalevala, sauna ja sisu? Uusi suomalainen muototyyli? Onko esimerkiksi Marimekosta tullut suomalaisuuden symboli? Haluamme käsitellä suomalaisuuden symboleita ennakkoilutoimalla ja yhteiskunnan muutoksen huomioivalla tavalla, kertoo Joensuun Kalevalaiset Naiset ry:n sihteeri **Lea Lihavainen**.

Kansallispukuja voi tuulettella myös lauantaina 12. elokuuta Joensuun Wanhan kaupungin juhlassa, jossa esitellään eriklaisia kansallispukuja teeman mukaisesti muinaispuvusta marimekkoon.

Matinea

Osa karjalaista identiteettiä

Tohmajärveläiset Leena ja Hannu Väistö ovat olleet kiinnostuneita perinteistä ja juuristaan koko elämänsä ajan.

Tohmajärvi
Eveliina Salomaa

Tohmajärveläiset Leena ja Hannu Väistö ovat tavanneet toisensa tanhuporukoissa, joissa kansallispuvut ovat olennainen osa esiintymistä. Pariskuntaa yhdistävät myös karjalaiset juuret. Joiden perusteella omat kansallispuvutkin on valittu Karjalan alueelta.

– Minulla on Johanneksen puku, joka on valmistettu nuorisoseuran juhlin vuonna 1979. Oman kylän ompelija teki nämä puvut kaikkien ryhmän miehille, Hannu Väistö kertoo.

Leena Väistön ensimmäinen puku oli puolestaan lahjoituksena enon vaimolta saatu Alavuden puku. Vuonna 1984 Leena alkoi kutoa hamekangasta uutta pukua varten.

– Pikkutyttöinä näin Hannun serkkulla Antrean puvun ja ajattelin, että isona haluan samanlaisen. Sen jälkeen puku on ollut niin aktiivisesti käytössä, että osia siitä on uusittavana.

Kansallispuvu on ollut esiintymis-asun lisäksi juhlapuku, jota käytetään häistä hautaisiin. Puvun perusteella voi päätellä, onko käyttäjä karjalainen vai hämäläinen.

– Ylipästä kannan pukua, missä vain se päälläni on. Kun nuorisoseuroilla on yhteistapahtumia, joissa kaikilla on puku päällä, niin se on upean näköistä, Hannu Väistö kuvaa.

Samalla tavalla kokee myös Leena Väistö.

– Kansallispuvu on osa karjalaista identiteettiä. Aina tulee sellainen juhlava olo, kun sen päälle panee. Molemmat Väistöt ovat olleet kiinnostuneita omista juuristaan ja perinteistä koko elämänsä ajan. Pukeutumisperinnettä on viety eteenpäin omassa perheessä.

– Joskus siltiin viisi tanhupuku-

kua, kun lähettiin jonkun. Nyt se on vähentynyt, kun ikää on tullut, niin menojaikin on vähemmän, Leena sanoo.

Väistöt toivoivat kansallispuvun käytölle uutta aaltoa.

– Kansallispuvun käyttö on aaltolukettua. Kun kansallistunne nousee, niin silloin pukuja valmistetaan ja pidetään enemmän kuin toisina aikoina, Leena Väistö pohtii.

Nykyisin kansallispukuja näkee vähemmän etenkin nuorilla.

– Pahoin pelkään, että kansallispuvun käyttö on hiljumassa. Puku on sen verran arvokas hankinta rahallisesti. Moni miettii kaksi kertaa, että hankkiiko sen.

Väistöt pitävät kansallispuvujen tuuletuspäiviä hyvinä keinoina tuoda pukeutumisperinnettä esiin ja pukuja aitoista ulos.

– Pötsipäivillä oli kansallispuvujen tuuletus, jossa koottiin eri kansallispukuja näyttöön. Samoin Kiteellä perinnepäivillä oltiin esittelemässä näitä, Hannu Väistö luettelee.

Kansallispuvujen osten käyttämiseen Väistöt suhtautuvat rennosti.

– Aikaisemmin se oli iso synti, mutta minä en näe sitä pahana. Itse asiassa perinne tavallaan elää ja muuttuu ajan mukana. Hyvä niin, että säilyy edes niitä osia, Leena sanoo.

Hannun mielestä esimerkiksi Motoran kansantanssiryhmät ovat onnistuneet muodustamaan asuja hyvin esiintymiskäyttöön.

– Ihän kivaltta näyttää, kun joku nuori murosikäinen laittaa farkkujen kanssa jonkun liivin tai vyön, Leena miettii.

– Itse he eivät ole puvun oista pitäneet erikseen mutta kuin Leenan isän valmistamia supikkaita.

– Se on ainoa ja paras tanssikenkä, Hannu nauraa.

– Monet niitä on yhdessä kulutettu puhki, Leena vahvistaa.

Kansallistunne nousee, niin silloin pukuja valmistetaan ja pidetään enemmän kuin toisina aikoina.

Leena Väistö

Päähine
Sykeröt, jotka sidotaan päähän sinisellä nauhalla. Sykeröstä riippuvat pitkät punaiset ja siniset, tupsupäiset nauhat. Nuorilla tytöillä verkanauha, naimisissa olevilla naisilla huntu.

Liivi
Samaa tummansinistä villakangasta kuin hame.

Paita
Yksinkertainen, valkoinen paita. Kauluksessa ja halkiossa pieni koruommel.

Hame
Tummansinistä villakangasta, joka on itsestä laskostettu vyötäröltä. Helmassa punainen verkanauha.

Jalkineet
Mustat jalkineet tai lipokkaat sekä valkoiset sukat.

Antrean puku

Johanneksen puku

Koru
Hopeinen paljinsolki.

Vyötäsku
Verkapaloista. Se sidotaan vyötärölle pirtanauhalla.

Esiliina
Pukuun kuuluu kaksi esiliinaa. Yksinkertaisempi esiliina punavalkoisien raidallinen, reunassa hapsu.

+ Päällysvaatteet
Lyhyt villakangainen viitta, jonka kauluksessa ja sepäluksessa punaista kirjontaa.

Liivi
Tummansinisen liivin päätteine reunustettu säämiskällä, muualta punaisella nyörillä.

Paita
Valkoinen, pellavakangainen paita, jonka kaulus kiinnitetään hopeisella soijella.

Housut
Tummansinistä villakangasta ja ne ulottuvat hieman polven alapuolelle. Lähikeusut sidotaan kiinni sinivalkoisella punoksesta.

Jalkineet
Lipokkaat eli supikkaat tai mustat jalkineet ja valkoiset poivisukat.

Esiäitien ketjussa

Maria Kauppila aistii kansallispuvun arvokkaan historian mutta tuulettaa sen helmoja mielellään urbaanissa ympäristössä.

Joensuu
Annika Lius

Sininen villapalttinauhalla liehuu, kun Maria Kauppila, 43, panee Joensuun torin kuceessa tanssiksi. Partneria ei tähän hätään löydy, mutta sujuu se rempseästi naiselta ilmanikin.

Kauppila on pukeutunut vanhaasta Karjalasta kotiinsa olleen mummensa kutomaan Kaukolan pukuun. Malli on 1990-luvun tarkistettu versio.

– Tämän puvun pukemiseen liittyy suuri ylpeys omista juurista. Kaukolan puvussa oikein kuulen menneiden aikojen huminaa ja tunnen kuuluvani pitkään naisten kettuun, Kauppila sanoo.

Pukuontymä yksityiskohtia aima pellavaisen esiliinan nyplätystä pitseistä säppälin eli päähineen tinaantoihin.

– Nähään toimivat ennenkään myös itsepuolustusvälineenä, Kauppila kertoo ja toteaa, että aikuisena naisena hänen pitäisi oikeastaan käyttää päähineen huntuja, mutta sen puutteessa säppälin on saanut kelvata.

– Tupakan pitäisi olla vedetty ylös tiukalle sykerölle, johon säppäli kiedotaan ympärille, mutta käy

tämä näinkin. Kauppila kohtaa pään ympärille kietomaansa päähinettä, josta roikkuvat silkkinauhat Karjalan väreissä.

– Ainoastaan paljinsolki on kutonut kansallispuvun viimeistä ommelta myöten. Siinä ei ole ainoatakaan konepistoa-ommetta, vaan jokainen pienikin silmukka on käsitönnä tehty.

– Ainoastaan paljinsolki on se päätös tilausta.

Kaukolan puku on yksi kalleimmista Karjalan kansallispuvuista.

– Tämä on varmaan kallein vaateeni, vaikkei moni sitä uskoisi. Puku maksaa 2000 euroa, ja pelkkä hame 650 euroa, Kauppinen sanoo.

Kauppinen käyttää pukua vain kokonaisuena, sillä perinteitä esille naiseksi hän ei ole valmis hajoittamaan sitä. Hän on kuitenkin iloinen, jos muut uskaltavat rikkoa rajoja.

– Ennen oli jyrkempi asian suhteen.

Kansallispuvu on mukava viedä urbaaniin ympäristöön.

Maria Kauppila

Nykyään ajatellen, että hyvä vain, jos joku käyttää sitä perinteistä poiketen. Puku on vaarassa häviätä kokonaan, jos uudistumista ei sallita, hän pohtii.

Kaukolan puku ei Kauppilan mielestä ole se naisvartalo parhaiten imarteleva kansallispuvu, minkä vuoksi sen pitämisen vaatii kantia.

– Iäiset puvut ovat vähän sellaisia tasapakkuja, kun taas lintunen pukuperinne on ottanut mallia krinoliinihameista, ja niissä on nykyihanteisiin sopivampia muotoja.

Kansallispuvu tulee Kauppilan mukaan käytettyä harvoin. Nykyään hän pitää sitä lähinnä ortodoksisirkon praasikeissa. Hän ottaakin puvun mielellään esille erilaisissa esittelytilaisuuksissa varten, ettei se aivan pölytyisi.

– Olen poseerannut tämä päällä esimerkiksi moottoripyörän selässä. Puku on mukava viedä urbaaniin ympäristöön, pois pönytyskulttuurista.

Vilkonloppuna luussa olisi myös kansallispuvujen tuuletustilaisuus, mutta tämä vilkonloppuna Kauppila kutsuu Koli.

– Vaaralle käipeäminen tämä on hieman liian painava, hän nauraa.

Kansallispuvu

Kaukolan puku

- Pellavainen tai puoli Pellavainen paita on pelkistetty. Paidassa pieni, pyöreämuotoinen päätteine ja pitkä halkio.
- Paidan halkion sulkimena on hopeinen, kaiverruksin koristettu paljinsolki.
- Hame on tummansinistä villapalttina, johon on kiedottu vetopöimulangat vetämällä kangas tielle laskoksille. Hameen helmassa on punainen palmikko.
- Valkoista pellavapalttinaista esiliinaa koristavat pellavasta nyplätty ntytingit.
- Niukka liivi on tehty tummansinisestä, ohuesta sarasta. Se on leveäolkainen ja leppä hartella eikä ole tiivistä vartalonmukainen. Takakappale on yhtenäisen. Sulkimena on messinkinen hakaspari.
- Aikuisen naisen kansallispuvun päähine on laskostettu pellavapalttinahuuto. Tytön päähine on tinaantoinen koristettu punavertainen säppäli, josta riippuvat punaiset ja mustat silkkinauhat puolisolkien.
- Jaloissa värjäämättömistä nahasta valmistetut jalkineet tai mustat avokkaat tai nauha-kengät.

Lähde: www.kansallispuvut.fi

Joensuun ortodoksisen nuorten toiminnanjohtajalla Maria Kauppilalla on käytössään Kaukolan puku.